૩૭૫૯

કચ્છી લેખાં.

ભાગ બીજો.

કચ્છી વિદ્યાર્થીઓના ઉપયોગને સારૂ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હરજીવન મેઘજી પટેલ.
કચ્છ—મુંદ્રા.

(સુધારા તથા વધારા સાથે.)

બીજી આવૃત્તિ.

અમદાવાદમાં
ધીકાંટે અમદાવાદ યુનિયન પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં
પેહેલાભાઈ નરસિંહદાસે છાપ્યાં.

ઈ. સ. ૧૮૮૯—સંવત ૧૯૪૫.

કિંમત ૦ાા કોરી.

કચ્છી લેખાંની અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
શેરનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૨
શેરનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ...........	૩
મણનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૬
મણનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ...........	૭
કપાસીઆના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓ......	૧૦
કપાસીઆના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.	૧૧
કાલાંના ભારનાં લેખાંનીની કૂંચીઓ	૧૨
કાલાંના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ. ...	૧૩
ખાંડીનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૧૪
ખાંડીનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.........	૧૫
સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂંચીઓ. ગદીઆણા લેખે.	૧૮
સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ. ગદીઆણા લેખે.	૧૯
સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂંચીઓ. તોલા લેખે ...	૨૦
સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ. તોલા લેખે.	૨૧
ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓ. સૈ લેખે	૨૪
ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ. સૈ લેખે...	૨૫
ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓ. કળશી લેખે............	૨૬
ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ. કળશી લેખે...	૨૭
ચૂનાનાં લેખાંની કૂંચીઓ...	૨૮
ગજનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૧
જમીન ભરવાની રીત...	૩૩
જમીનનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૫
ડઝનનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૬
કોડીનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૭
કાગળનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૮
સેંકડાનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૩૯
હજારનાં લેખાંની કૂંચીઓ.	૪૦
વ્યાજ ગણવાની રીત......	૪૧
નાણાવટીઓમાં વ્યાજ કાઢવાની રીત............	૪૨
લાકડાં માપવાના હિસાબ.	૪૫
એક તોલને બીજા તોલમાં આણવાની રીત.	૪૭
પગાર ગણવાના હિસાબ.	૪૯
કોરી અને રૂપીઆના સંબંધની કૂંચીઓ	૫૦
પરચુણ દાખલા	૫૧
કચ્છી કોષ્ટકો............	૫૫
કચ્છના વેપારીઓને ઉપયોગમાં આવતાં બીજા દેશનાં કોષ્ટકો.........	૬૦
કોરીમાંથી રૂપીઆ કરવાનો કોઠો...............	૭૧

શેરનાં લેખાંની કૂચીઓ.

જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે દોકડે ને દશગણે ફોકડે[1], દોકડા ભાર. પા કોરીએ શેર હોય તો બે બદામ ને અઢી ફોકડે, દોકડા ભાર. અર્ધી કોરીએ શેર હોય તો પા દોકડે ને પાંચ ફોકડે, દોકડા ભાર. પોણી કોરીએ શેર હોય તો ૭ બદામ ને સાડાસાત ફોકડે, દોકડા ભાર.

૨. જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે ઢીંગલે, સવા દોકડા ભાર. જેટલી કોરીએ શેર તેટલે ઢીંગલે અધોળ અને તેથી બમણે ઢીંગલે નવટાંક.

૩. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી અર્ધી ગણી બદામ ને દશગણે રેષે[2] દોકડા ભાર. પા ઢીંગલે શેર હોય તો પંદર ગણે રેષે, દોકડા ભાર. અર્ધે ઢીંગલે શેર હોય તો પા બદામ ને પાંચ રેષે, દોકડા ભાર. પોણે ઢીંગલે શેર હોય તો પા બદામ ને વીશ રેષે, દોકડા ભાર.

૪. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા ભાર; દોઢ ગણી બદામે અધોળ અને ત્રણ ગણી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે દોકડે શેર તેટલી બદામનું અધોળ અને તેથી બમણી બદામે નવટાંક.

૬. જેટલે ઢીંગલે અધોળ તેટલી કોરીએ શેર.

૭. જેટલે ઢીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધી ગણી કોરીએ શેર.

૮. જેટલે ઢીંગલે દોકડા ભાર તેથી અઢી ગણી કોરીએ શેર.

૯. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા દોકડા ભારનો અર્ધો દોકડો, દશ ફોકડા.

૧૦. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની અડતાલીશ કોરી.

---

૧ દોકડા એકના ફોકડા સો ગણાય છે. ૨ બદામના સો રેષ ગણાય છે. ફોકડા તથા રેષ એ કોઈ જાતનું નાણું નથી. પણ હિસાબને માટે કલ્પીત સંખ્યા છે.

શેરનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ એટલે સમજણ.

૧. કોરી એકના દોકડા ૨૪ ને શેરના ૪૦ દોકડા ભારે ભાગતાં એક દોકડા ભારની કીંમત અર્ધો દોકડો દશ ફોકડા આવે છે, તે પ્રમાણે શેરની જેટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે દોકડે ને દશ ગણે ફોકડે દોકડા ભાર થાય. પા કોરી અર્ધી કોરી અને પોણી કોરીનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ ને કોરી એકના અર્ધા ઢીંગલા ૩૨ વડે ભાગવાથી અર્ધા ઢીંગલાનું સવા દોકડા ભાર થાય, તેમજ એક શેરના અધેળ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગવાથી ઢીંગલાનું અધેળ આવે. તે પ્રમાણે શેરની જેટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે ઢીંગલે સવા દોકડા ભાર અને તેટલે ઢીંગલે અધેળ થાય. તે પ્રમાણે નવટાંકનું પણ નીકળશે.

૩. એક ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગવાથી દોકડા ભારની કીંમત અર્ધી બદામ ને દશ રેપ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા ઢીંગલા કહ્યા હોય તેથી અર્ધી ગણી બદામ ને દશ ગણે રેપે દોકડા ભાર થાય. પા ઢીંગલા, અર્ધા ઢીંગલા અને પોણા ઢીંગલાનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૪. એક ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને શેરના સવા દોકડા ભાર ૩૨ વડે ભાગતાં સવા દોકડા ભારની કીંમત પોણી બદામ થાય તે પ્રમાણે શેરના જેટલા ઢીંગલા કહ્યા હોય તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા ભાર થાય. તેમજ ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને શેરના અધેળ ૧૬ વડે ભાગવાથી અધેળની

૧૧. કોરીનું જેટલા પા શેર તેટલા શેરની ચાર કોરી.
૧૨. કોરીનું જેટલા દોકડા ભાર તેટલા શેરની ૪૦ કોરી.

દાખલા.

૧ સવા બે કોરીએ શેર તો દોઢ શેર, નવટાંક ને એક અધોળનું શું? કો. દો. બ.
જ. ૩॥ ૧ ૨

૨. પોણી કોરીએ શેર તો પા શેર ને નવટાંકની શી કીંમત પડશે? જ. ૦। કો. ૦॥ દો.

૩. સવા કોરી ને બે ઢીંગલે શેર તો એક અધોળની શી કીંમત પડશે? દો. બ.
જ. ૨ ૧

૪. પાંચ કોરીએ શેર તો સવા દોકડા ભારનું શું? દો.
જ. ૩॥

૫. ત્રણ ઢીંગલે શેર તો બે દોકડા ભારનું શું?
બ. રેપ.
જ. ૩। ૧૦

૬. સાડા ચાર દોકડે શેર તો નવટાંક ને અધોળનું શું? દો. બ.
જ. ૦॥ ૧॥

૭. બે ઢીંગલાનું એક અધોળ તો બે શેરનું શું? કો.
જ. ૪

૮. કોરીનું સાડા ત્રણ શેર તો સાડા ત્રણ દોકડા ભારની શી કીંમત પડશે? જ. ૦॥ દો. ૧૦ ફો.

૯. કોરીનું આઠ પા શેર તો એક શેરનું શું? કો.
જ. ૦॥

૧૦ પાંચ કોરીનું દોકડા ભાર તો શેરનું શું? કો.
જ. ૨૦૦

૧૧. નવ કોરીએ શેર તો અધોળનું શું? કો. દો.
જ. ૦॥ ૧॥

કીંમત દોઢ બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા ઢીંગલા કહ્યા હોય તેથી દોઢ ગણી બદામે અધોળ થાય. નવટાંકનું પણ તેજ પ્રમાણે નીકળશે.

૫. દોકડાની બદામ ૧૬ ને શેરના અધોળ ૧૬ વડે ભાગવાથી એક અધોળની કીંમત એક બદામ થાય. અને દોકડાની બદામ ૧૬ ને શેરના નવટાંક ૮ વડે ભાગવાથી એક નવટાંકની બે બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા દોકડા કહ્યા હોય તેટલી બદામનું અધોળ અને બમણી બદામે નવટાંક થાય.

૬ એક ઢીંગલે અધોળ તો શેરના ૧૬ અધોળની કીંમત ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી થાય. તે પ્રમાણે જેટલે ઢીંગલે અધોળ તેટલી કોરીએ શેર થાય.

૭. એક ઢીંગલાનું નવટાંક હોય તો શેરના ૮ નવટાંકની કીંમત ૮ ઢીંગલા એટલે અર્ધી કોરી થાય. માટે જેટલે ઢીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધી ગણી કોરીએ શેર થાય.

૮. ઢીંગલાનું દોકડા ભાર હોય તો શેરના દોકડા ભાર ૪૦ ના ૪૦ ઢીંગલા એટલે અઢી કોરી થાય. માટે જેટલે ઢીંગલે દોકડા ભાર તેથી અઢી ગણી કોરીએ શેર થાય.

૯. પહેલી રીત પ્રમાણે એક દોકડા ભારની કીંમત અર્ધો દોકડો દશ ફોકડા આવે છે, ત્યારે જેટલા શેર એક કોરીના કહ્યા હોય તેટલા દોકડા ભારનો અર્ધો દોકડો, દશ ફોકડા થાય એ ખુલ્લું છે.

૧૦. કોરીનું શેર હોય તો મણના શેર ૪૮ ની કોરી ૪૮ થાય તે પ્રમાણે કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની ૪૮ કોરી થાય.

૧૧. એક કોરીનું એક પા શેર હોય તો શેરના પાશેરા ૪

૧૨. સવા આઠ કોરીએ શેર તો સવા બે શેરનું શું ?

જ. ૧૮॥ કો. ૧॥ દો.

મણનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ મણ તેટલે ત્રાંબીએ શેર. પા કોરીએ મણ હોય તો બે બદામે શેર. અર્ધી કોરીએ મણ હોય તો ચાર બદામે શેર અને પોણી કોરીએ મણ હોય તો છ બદામે શેર.

૨. જેટલી કોરીએ મણ તેટલા દોકડાનું બશેર. તેટલા ઢીંગલાનું ત્રણ શેર (પાકા અઢી શેર) અને તેથી બમણે ઢીંગલે છ શેર (પાકા પાંચ શેર)

૩. જેટલી કોરીએ મણ તેથી સવા ગણે ફોકડે, દોકડા ભાર.

૪. જેટલી કોરીએ મણ તેથી અર્ધી ગણી બદામે અધોળ અને તેટલી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે ઢીંગલે મણ તેથી અર્ધી ગણી બદામે શેરઃ

૬. જેટલે ઢીંગલે મણ તેટલી બદામનું બે શેર.

૭. જેટલે ઢીંગલે મણ તેથી સવા ગણે રૂપે દોકડા ભાર.

૮. જેટલે દોકડે મણ તેટલી બદામનું ત્રણ શેર.

૯. જેટલે ત્રાંબીએ શેર તેટલી કોરીનું મણ.

૧૦. જેટલે ઢીંગલે અઢી શેર (કાચા ત્રણ શેર) તેટલી કોરીએ મણ.

૧૧. જેટલે ઢીંગલે પાંચ શેર (કાચા છ શેર) તેથી અર્ધી ગણી કોરીએ મણ.

૧૨. કોરીનું જેટલા મણ તેટલા શેરનો એક ત્રાંબીઓ.

૧૩. ઢીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણની ત્રણ કોરી.

૧૪. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલા મણની બે કોરી.

૧૫. ત્રાંબીઆનું જેટલા શેર તેટલા મણની એક કોરી.

ની ૪ કોરી થાય. માટે કોરીનું જેટલા પાશેર તેટલા શેરની ૪ કોરી થાય.

૧૨. એક કોરીનું એક દોકડા ભાર હોય તો શેરના ૪૦ દોકડા ભારની કીંમત ૪૦ કોરી થાય. માટે કોરીનું જેટલા દોકડા ભાર તેટલા શેરની ૪૦ કોરી થાય.

મણનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.

૧. મણના શેર ૪૮ ને કોરીના ત્રાંબીઆ ૪૮ વતી ભાગતાં ત્રાંબીએ શેર પડયું. પા કોરી, અર્ધી કોરી અને પોણી કોરીનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. મણના શેર ૪૮ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું બે શેર પડયું. તેમજ મણના શેર ૪૮ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વતી ભાગતાં એક ઢીંગલાનું ત્રણ શેર પડે. પાંચ શેરનું પણ એવીજ રીતે નીકળશે.

૩. પેહેલી રીત પ્રમાણે જેટલી કોરીએ મણ હોય તેટલે ત્રાંબીએ શેર થાય છે, માટે ત્રાંબીઆના ફોકડા ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વતી ભાગતાં દોકડા ભારની કીંમત સવા ફોકડો થાયછે.

૪. પેહેલી રીત પ્રમાણે ત્રાંબીએ શેર થાયછે. માટે ત્રાંબીઆની બદામ ૮ ને શેરના અધોળા ૧૬ ને નવટાંકા ૮ વતી અનુંક્રમે ભાગતાં અર્ધી બદામે અધોળ અને બદામનું નવટાંક પડયું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને મણના શેર ૪૮ વતી ભાગતાં અર્ધી બદામે શેર પડયું.

૬. મણના શેર ૪૮ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભા-

દાખલા.

૧. સાડી સતર કોરીએ મણ તો ત્રણ શેરનું શું?

કો. ઢીં.

જ. ૧ ૧॥

૨. સવા અઢાર કોરીએ મણ તો ચાર શેરનું શું?

કો. દો.

જ. ૧॥ ૦॥

૩. સવા ચોવીશ કોરી બે ઢીંગલે મણ તો દોઢ શેરનું શું?

કો. દો. બ.

જ. ૦॥। ૦। ૦॥

૪. સાડી પંદર કોરીએ મણ તો બે શેર ને નવટાંકનું શું?

કો. દો. બ.

જ. ૦॥ ૪। ૩॥

૫. પચીશ કોરીએ મણ તો એક શેર ને એક દોકડા ભારનું શું?

કો. દો. દ્દો.

જ. ૦॥ ૦॥। ૬।

૬. સવા આઠ કોરીએ મણ તો નવટાંક ને અધોળનું શું?

દો. બ. વિ.

જ. ૦॥। ૦। ૨

૭. સવા ચૌદ કોરી બે ઢીંગલે મણ તો પોણો મણ ને પાંચ શેરનું શું?

કો. દો. બ.

જ. ૧૨॥ ૧॥। ૨

૮. સવાપાંચ કોરી ને બે ઢીંગલે મણ તો નવટાંકનું શું?

દો. બ. વિ.

જ. ૦। ૧। ૨

૯. બે કોરીને બે ઢીંગલે મણ તો બે શેરનું શું?

જ. ૨ દો. ૨ બ.

૧૦ પાંચ દોકડે મણ તો છ શેરનું શું? દો. બ.

જ. ૦॥ ૨

ગતાં બદામનું બે શેર પડયું.

૭. પાંચમી કૂંચી પ્રમાણે અર્ધી બદામે શેર થાય છે. માટે અર્ધી બદામના રેપ ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગતાં સવા રેપે દોકડા ભાર પડયું.

૮. મણના શેર ૪૮ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગતાં એક બદામનું ત્રણ શેર પડયું.

૯. એક ત્રાંબીએ એક શેર તો મણના શેર ૪૮ ના ૪૮ ત્રાંબીઆ એટલે એક કોરી થાય, માટે જેટલે ત્રાંબીએ શેર તેટલી કોરીનું મણ પડે.

૧૦. એક ઢીંગલાનું અઢી શેર હોય તો મણની અઢીશેરી ૧૬ ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી થાય છે. બે ઢીંગલે અઢી શેર કહ્યું હોય તો બે કોરીનું મણ પડે. માટે જેટલે ઢીંગલે અઢી શેર તેટલી કોરીનું મણ થાય.

૧૧. એક ઢીંગલાનું પાંચ શેર હોય તો મણની પાંચ શેરી આઠના આઠ ઢીંગલા એટલે અર્ધી કોરી થાય.

૧૨. ઉપલી પેહેલી રીત પ્રમાણે એક શેરનો એક ત્રાંબીઓ આવે છે. ત્યારે જેટલા મણ એક કોરીના કહ્યા હોય તેટલા શેરનો એક ત્રાંબીઓ આવે એ ખુલ્લુંજ છે.

૧૩. ઢીંગલાનું એક શેર હોય તો એક મણના ૪૮ શેરના ૪૮ ઢીંગલા એટલે ત્રણ કોરી થાય છે. ને ઢીંગલાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણની ત્રણ કોરી થાય. અને ઢીંગલાનું ત્રણ શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત ત્રણ ગણી ઓછી થતાં ત્રણ મણની ત્રણ કોરી થાય. એ રીતે ઢીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણની ત્રણ કોરીથાય છે.

૧૧. કોરીનું પાંચ મણ તો પાંચ શેરનું શું? દો.
જ. ૦॥

૧૨. ઢીંગલાનું મણ તો દોકડા ભારનું શું? જ. રે૫. ૧।

૧૩. દોકડાનું ચાર શેર તો બે મણનું શું પડશે? કો.
જ. ૧

૧૪. સવા પંદર કોરી બે ઢીંગલે મણ તો ત્રણ શેર ને અધોળનું શું પડશે? કો. દો. વિ.
જ. ૦॥। ૫॥ ૧૧

૧૫. ચાલીશ કોરીએ મણ તો બે મણ ને અઢી શેરનું શું? જ. ૮૨॥ કો.

કપાશીઆના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ૨૩ ગણે દોકડે મણ.

૨. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ચોગણે દોકડે દોઢ મણ.

૩. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા દોકડાનું સવાવીશ શેર.

૪. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ચોગણી બદામે પાંચ શેર ને અધોળ.

૫. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેથી ચોગણી બદામે દોઢ મણ.

૬. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેટલી બદામનું સવા વીશ શેર.

૭. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેથી ચોગણી વિશવાસીએ પાંચ શેર ને અધોળ.

૮. કોરીના જેટલા મણ તેટલા ભારની ૯ કોરી.

૯. કોરીના જેટલા ભાર તેટલા દોઢ મણના ચાર દોકડા.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪॥ મણનું શું? જ. કો. ૭।

૨. સાડીચોવીશ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ત્રણ મણનું શું? જ. કો. ૮

૧૪. દોકડાનું એક શેર હોય તો મણુના ૪૮ શેરના ૪૮ દોકડા એટલે બે કોરી આવે છે. ને દોકડાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણુની બે કોરી આવે છે. એ રીતે દોકડાનું જેટલા શેર હોય તેટલા મણુની બે કોરી આવે.

૧૫. ત્રાંબીઆનું એક શેર હોય તો મણુના ૪૮ શેરના, ૪૮ ત્રાંબીઆ એટલે એક કોરી આવે છે. ને ત્રાંબીઆનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મ-ણુની એક કોરી આવે છે.

કપાશીઆના ભારનાં લેખાંની કુંચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ભારના મણ ૯ વડે ભાગતાં ૨⅔ દોકડે મણ પડયું.

૨. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ભારના દોઢ મણીઆ ૬ વડે ભાગતાં દોઢ મણુના ચાર દોકડા આવે.

૩. ભારના સવાવીશ શેર ૨૪ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું સવાવીશ શેર આવે.

૪. ઉપલી ત્રીજી કૂંચી મુજબ દોકડાનું સવાવીશ શેર થાય છે. તેને દોકડાની ચોગણી બદામ ૪ વડે ભાગવાથી ચોગણી બદામનું પાંચ શેર ને એક અધોળ આવે.

૩. સાડીબાવીશ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪૦ાા શેરનું શું ? જ. કો. ૧ાાા ૩

૪. સાડીચૌદ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો દશ શેર ને નવ-ટાંકનું શું પડશે ? જ. દો. ૭ા

૫. પંદર કોરી બે ઢીંગલે ભાર કપાસીઆ તો ત્રણ મણ, પાંચ શેર ને એક અધોળનું શું ? કો. દો. બ.
જ. ૫ ૪ાા ૦ાા

૬. સાડીસતર કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪ મણ દશ શેર ને એક અધોળનું શું પડશે ? કો. દો. બ.
જ. ૭ાા ૫ ૦ાા

૭. કોરીના ત્રણ મણ કપાસીઆ તો બે ભારનું શું ?
જ. કો. ૬

૮. કોરીના ૭ મણ કપાસીઆ તો ૭ ભાર કપાસીઆનું શું પડશે ? જ. કો. ૯

કાલાંના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે ફોકડે મણ.

૨. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા ઢીંગલાનું સવા મણ.

૩. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા દોકડાનું પીસતાલીશ શેર, તેટલા ત્રાંબીઆનું સાડાબાવીશ શેર અને તેટલા [1]બવકીઆનું સવા અગીઆર શેર.

૪. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેટલી બદામે ને વીશ ગણે રેષે મણ.

૫. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેથી દોઢ ગણી બદામનું સવા મણ.

૬. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેટલી બદામનું ૪૫ શેર, તેથી અર્ધીગણી બદામનું ૨૨ાા શેર અને પા ગણી બદામે ૧૧ા શેર.

૭. જેટલી કોરીએ મણ તેથી ૨૦ ગણી કોરીએ ભાર.

૮. જેટલી કોરીએ શેર તેથી ૧૦૮૦ ગણી કોરીએ ભાર.

---

૧ ત્રાંબીઆના બે બવકીઆ ગણાય છે.

૫. [1]આનાની બદામ ૨૪ ભારના દોઢ મણીઆ ૬ વડે ભાગતાં દોઢ મણની ચાર બદામ આવે.

૬. ઉપલી પાંચમી કૂંચી પ્રમાણે ૪ બદામનું દોઢ મણ આવે છે. માટે દોઢ મણના શેર ૮૧ ને ચાર બદામ વડે ભાગતાં બદામનું સવાવીશ શેર આવ્યું.

૭. ઉપલી છઠ્ઠી કૂંચી પ્રમાણે બદામનું સવાવીશ શેર આવ્યું તેને બદામની ચોગણી વિશવાસી ૪ વડે ભાગતાં ચાર વિસવાશીનું પાંચ શેર ને એક અધોળ આવ્યું.

૮. કોરીનું એક મણ હોય તો ભારના મણ ૯ ની ૯ કોરી થાય. અને કોરીનું બે મણ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૮ કોરી થાય. તે પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીના ચાર દોકડા ૬ અને ભારના દોઢ મણીઆ પણ ૭. માટે દોઢ મણના ચાર દોકડા થાય.

કાલાંના ભારનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ભારના મણ ૨૦ વડે ભાગતાં એક મણનો એક દોકડો ને વીશ ફોકડા આવે.

૨. ભારના મણ ૨૦ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું સવા મણ આવે.

૩. ભારના શેર ૧૦૮૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું ૪૫ શેર આવે. તેજ પ્રમાણે ત્રાંબીઆ તથા બવકીઆનું પણ નીકળશે.

૪. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ભારના મણ ૨૦ વડે ભાગતાં એક મણની એક બદામ ને વીશ રેખ આવે.

૫. ભારના મણ ૨૦ ને ઢીંગલાની દોઢ બદામ ૧૬ વડે ભાગતાં દોઢ બદામનું સવા મણ આવે.

---

૧ ઢીંગલાને આનો પણ કહે છે.

૯. કોરીનું જેટલા મણ તેટલા ભારની ૨૦ કોરી.

૧૦. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા ભારની ૧૦૮૦ કોરી.

દાખલા.

૧. ૯૬ કોરીએ એક ભાર કાલાં તો દોઢ ભારને બે મણનું શું? જ. ૧૫૪ાા કો. ૨ા દો. ૧૫ ફો.

૨. ૮૮ાા કોરીએ એક ભાર કાલાં તો અઢી મણનું શું? જ. ૧૧ કો. ૧ાા દો.

૩. ૯૨ કોરીએ એક ભાર કાલાં તો પોણાચાર મણ ને સવા અગીઆર શેરનું શું? કો. ઢીં. બ.
જ. ૧૮ ૩ા ૨ આ.

૪. ૧૨૦ કોરી બે ઢીંગલે ભાર કાલાં તો ૨ાા મણનું શું? જ. ૧ા કો. ૦ા ઢીં.

૫. ૨ાા કોરીનાં એક મણ કાલાં તો ૩ ભાર કાલાંનું શું? જ. ૧૫૦ કો.

૬. ૦ાા કોરીએ એક શેર કાલાં તો ૦ાા ભારનું શું? જ. ૨૭૦ કો.

૭. એક કોરીનાં ૮ મણ કાલાં તો ૪ ભારનું શું? જ. ૧૦ કો.

૮. એક કોરીનાં ૩ શેર કાલાં તો ૧ાા ભારનું શું? જ. ૫૪૦ કો.

૯. ૧૩૨ કોરીએ ભાર કાલાં તો ૩ ભાર ને પાંચ મણનું શું? જ. ૪૨૯ કો.

૧૦. ૧૨૮ાા કોરીએ ભાર કાલાં તો ૨ાા ભાર ને ૧ મણનું શું પડશે? કો. દો. ફો.
જ. ૩૨૭ાા ૪ ૨૦

ખાંડીનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે ફોકડે મણ.

૨ જેટલા કોરીએ ખાંડી તેટલા ઢીંગલાનું સવા મણ.

૬. ભારના શેર ૧૦૮૦ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભાગતાં એક બદામનું ૪૫ શેર આવે તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૭ એક કોરીનું એક મણ હોયતો ભારના મણ ૨૦ની ૨૦ કોરી આવે અને બે કોરીએ મણ તો તેથી બમણી કોરીએ ભાર. તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૮. એક કોરીનું શેર હોય તો ભારના શેર ૧૦૮૦ની ૧૦૮૦ કોરીએ ભાર થાય. બે કોરીએ શેર હોયતો તેની કીંમત બમણી વધતાં તેથી બમણી ગણી કોરીએ ભાર થાય. તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીનું એક મણ હોયતો ભારના મણ ૨૦ની ૨૦ કોરી થાય, ને કોરીનું બે મણ હોયતો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૨૦ કોરી થાય.

૧૦. કોરીનું એક શેર કહ્યું હોયતો ભારના શેર ૧૦૮૦ ની ૧૦૮૦ કોરી થાય ને કોરીનું બે શેર કહ્યું હોયતો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ભારની ૧૦૮૦ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું

ખાંડીનાં લેખાંની કુંચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ખાંડીના મણ ૨૦ વડે ભાગતાં એક દોકડે ને વીશ ફોકડે મણ પડયું

૨. ખાંડીના મણ ૨૦ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું સવા મણ પડયું.

૩. પહેલી રીત પ્રમાણે એક દોકડો અને ૨૦ ફોકડાનું મણ થાય છે. માટે એક દોકડો ને વીશ ફોકડાના કૂલ ૧૨૦ ફોકડા થયા. તેને મણના શેર ૪૮ વડે ભાગતાં એક શેરની કીંમત અઢી ફોકડા આવે છે.

૪. ખાંડીના શેર ૯૬૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વતી ભાગતાં એક દોકડાનું ૪૦ શેર એટલે પોણો મણ. ને ચાર

૩. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેથી અઢીગણે ફોકડે શેર.

૪. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલા દોકડાનું પોણોમણ ને ચાર શેર.

૫. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલી બદામનું અઢીશેર.

૬. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેથી અઢી ગણે રેપે અધોળ અને પાંચ ગણે રેપે નવટાંક.

૭. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલે રેપે દોકડાભાર.

૮. જેટલે ઢીંગલે ખાંડી તેટલી બદામ, ને વીશ ગણે રેપે મણ.

૯. જેટલે ઢીંગલે ખાંડી તેથી અઢીગણે રેપે શેર.

૧૦. જેટલે દોકડે ખાંડી તેટલી બદામનું સવા મણ.

૧૧. જેટલે દોકડે ખાંડી તેથી પોણી ગણી બદામ ને પાંચ ગણે રેપે મણ.

૧૨. જેટલે ઢીંગલે મણ તેથી સવા ગણી કોરીએ ખાંડી.

૧૩. જેટલે દોકડે શેર તેથી ૪૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.

૧૪. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી ૬૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.

૧૫. જેટલે ત્રાંબીએ શેર તેથી ૨૦ ગણી કોરીએ ખાંડી.

૧૬. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૪૦ કોરી.

૧૭. ઢીંગલાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૬૦ કોરી.

૧૮. તાંબીઆનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૨૦ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ ખાંડી તો એક મણનું શું ? જ. ૦॥। કો.

૨. સવા ચોવીશ કોરીએ ખાંડી તો અઢી મણનું શું ?
જ. ૩ કો. ૦॥। દો.

૩. ચૈદ કોરીએ ખાંડી તો બે શેરનું શું. ? દો. ફો.
જ. ૦॥ ૨૦

૪. ચોવીજ કોરીએ ખાંડી તો દોઢ મણને આઠ શેરનું શું ?
જ. ૨ કો.

૫. સવા અડતાળીશ કોરીએ ખાંડી તો અઢી શેરનું શું ?
જ. ૩ દો. ૦૧ બ.

શેર પડયું.

૫. ઉપલી ચોથી રીત પ્રમાણે દોકડાનું ૪૦ શેર આ-વે છે. માટે ૪૦ શેરને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગ-વાથી એક બદામનું અઢીશેર આવે.

૬. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢીશેર આ-વે છે. માટે બદામના રેષ ૧૦૦ ને અઢીશેરના અધોળ ૪૦ તથા નવટાંકના ૨૦ વતી ભાગતાં અઢી રેષે અધોળ અને પાંચ રેષે નવટાંક પડયું.

૭. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢી શેર આવે છે. માટે અઢી શેરના દોકડાભાર ૧૦૦ ને બદા-મના રેષ ૧૦૦ વતી ભાગતાં એક રેષે દોકડાભાર પડયું.

૮. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ખાંડીના મણ ૨૦ વડે ભાગવાથી એક બદામ ને વીશ રેષે મણ પડયું.

૯. આઠમી રીત પ્રમાણે એક બદામ ને વીશ રેષે મ-ણ થાય છે માટે એક બદામ ને વીશ રેષના રેષ ૧૨૦ ને મણના શેર ૪૮ વડે ભાગતાં શેરની કીંમત અઢી રે-ષ આવે છે.

૧૦. ખાંડીના મણ ૨૦ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગતાં બદામનું સવા મણ પડયું.

૧૧. દોકડાની બદામ ૧૬ ને ખાંડીના મણ ૨૦ વડે ભા-ગતાં પોણી બદામ ને પાંચ રેષે મણ પડયું.

૧૨. એક ઢીંગલે મણ હોય તો ખાંડીના મણ ૨૦ ના ૨૦ ઢીંગલા એટલે સવા કોરી આવે છે.

૧૩. એક દોકડે શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ દોકડા એટલે ૪૦ કોરી આવે છે.

૧૪. ઢીંગલાનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કોરી આવે છે.

૧૫. ત્રાંબીઆનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના

૬. છત્રીશ કોરીએ ખાંડી તો નવટાંકને અધોળનું શું ?
જ. ૧॥ બ. ૨૦ રેષ.

૭. સવા છત્રીશ કોરીએ ખાંડી તો બે દોકડાભારનું શું ?
જ. ૦॥ બ. ૨૨॥ રેષ.

૮. ચોવીશ કોરી ને બે ઢીંગલે ખાંડી તો બે મણનું શું ?
જ. ૨। કો. ૩॥ દો. ૨। બ. આશરે.

૯. પંદર કોરી ને ત્રણ ઢીંગલે ખાંડી તો બે શેરનું શું ?
જ. ૦॥ દો. ૧૫ રે.

૧૦ સવા બત્રીશ કોરીને એક ઢીંગલે ખાંડી તો દોઢ મણનું શું ?
કો. દો. બ. રે.
જ. ૨॥ ૫॥ ૧॥ ૫

૧૧ પંદર ઢીંગલે મણ તો બે ખાંડીનું શું ?
જ. ૩૭॥ કો.

૧૨. પંદર કોરી ને બે દોકડે મણ તો દોઢ ખાંડીનું શું?
જ. ૪૫૨॥ કો.

૧૩. બાર કોરી ને બે ઢીંગલે મણ તો એક ખાંડીનું શું?
જ. ૨૪૨॥ કો.

૧૪. ઢીંગલાનું ત્રણ શેર તો એક ખાંડીનું શું ?
જ. ૨૦ કો.

સોના રૂપાનાં લેખાંનો કૂંચીઓ.

ગદીઆણા લેખે.

૨. જેટલી કોરીએ ગદીઆણો તેટલે ઢીંગલે વાલ. અર્ધી કોરીએ ગદીઆણો હોય તો અર્ધે ઢીંગલે વાલ. અને પોણી કોરીએ ગદીઆણો હોય તો પોણે ઢીંગલે વાલ.

૨. જેટલી કોરીએ ગદીઆણો તેટલે ત્રાંબીએ રતી.

૩. જેટલી કોરીએ ગદીઆણો તેથી બમણી બદામે મગભાર.

૪. જેટલે ઢીંગલે ગદીઆણો તેથી દોઢ ગણી બદામે અથવા તેટલે ઉપઆને વાલ.

૯૬૦ ત્રાંબીઆ એટલે ૨૦ કોરી આવે છે.

૧૬. દોકડાનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ દોકડા એટલે ૪૦ કોરી આવે છે. ને દોકડાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની ૪૦ કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૭. ઢીંગલાનું એક શેર કહ્યું હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કોરી આવે છે. ને ઢીંગલાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની ૬૦ કોરી આવે છે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૮. ત્રાંબીઆનું એક શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ત્રાંબીઆ એટલે ૨૦ કોરી આવે છે. ને ત્રાંબીઆનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની વીશ કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

સોના રૂપાનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.

ગદીઆણા લેખે.

૧. ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું વાલ પડ્યું. તે પરથી પા, અર્ધી અને પોણી કોરીનું નીકળશે.

૨. ગદીઆણાની રતી ૪૮ ને કોરીના ત્રાંબીઆ ૪૮ વડે ભાગવાથી ત્રાંબીએ રતી પડે છે.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગભાર ૧૯૨ વડે ભાગતાં બમણી બદામે મગભાર પડ્યું.

૪. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વડે ભાગવાથી દોઢ ગણી બદામે વાલ પડ્યું. તેમજ આનાના ઉપઆના ૧૬ ને ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વતી ભાગતાં વાલનો એક ઉપઆનો આવે.

૫. જેટલે ઢીંગલે ગદીઆણો તેથી અર્ધી ગણી બદામે રતી.

૬. જેટલે ઢીંગલે ગદીઆણો તેથી બમણી વિશવાશીએ મગભાર.

૭. જેટલે દોકડે ગદીઆણો તેટલી બદામે વાલ.

૮. જેટલે આને વાલ તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણો.

૯. જેટલે ત્રાંબીએ રતી તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણો.

૧૦. ઢીંગલાના જેટલા વાલ તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.

૧૧. ઢીંગલાની જેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની ત્રણ કોરી.

૧૨. ત્રાંબીઆની જેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.

દાખલા.

૧. સવા ચોવીશ કોરીએ ગદીઆણો તો દોઢ વાલનું શું?
જ. ૩ કો. ૫ દો. ૧બ.

૨. સવા બત્રીશ કોરીએ ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ ને બે રતીની શી કીંમત પડશે? કો. દો. બ.
જ. ૭। ૩। ૨

૩. છવીશ કોરીએ ગદીઆણો તો બે મગભારનું શું?
જ. ૦। કો. ૦।। દો.

૪. પચીશ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો બે વાલ ને એક રતીનું શું પડશે.? જ. ૩।। કો. ૩।।। દો. ૩ બ.

૫. સાડી છવીશ કોરી બે દોકડે ગદીઆણો તો બે વાલનું શું? જ. ૩। કો. ૧।।। દો.

૬. પોણી અઠયાવીશ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ, બે રતી ને એક મગભારનું શું? કો. દો. બ.
જ. ૬।। ૦।।। ૨।।।

[1]તોલા લેખે.

૧. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે સોળ ગણે દોકડે સવા ગદીઆણો.

---

૧ અહીંઆં ૩૦ વાલનો તોલો ગણ્યો છે. પણ કેટલેક ઠેકાણે ૨૮-૨૯ વાલનો તોલો પણ ગણાય છે. સોનું રૂપું ગદીઆણાથી વેચાય છે. માટે તોલાની કુંચી ઝાઝી કામની નથી.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાની રતી ૪૮ વડે ભાગવાથી અર્ધી બદામે રતી પડે છે.

૬. ઢીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગ ભાર ૧૫૨ વતી ભાગવાથી બમણી વિશવાસીએ મગ ભાર આવે.

૭. ગદીઆના વાલ ૧૬ વડે દોકડાની બદામ ૧૬ ને ભાગવાથી વાલની એક બદામ આવે.

૮. એક ઢીંગલે વાલ હોય તો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી પડે.

૯. એક ત્રાંબીએ રતી હોય તો ગદીઆણાની રતી ૪૮ ના ૪૮ ત્રાંબીઆ એટલે એક કોરી પડે.

૧૦ ઢીંગલાનું એક વાલ હોય તો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી એક ગદીઆણાની પડે. ને ઢીંગલાનું બે વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની એક કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૧. ઢીંગલાની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના ૪૮ ઢીંગલા એટલે ત્રણ કોરી પડે. ને ઢીંગલાની બે રતી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની ત્રણ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૨. ત્રાંબીઆની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના ૪૮ ત્રાંબીઆ એટલે એક કોરી એક ગદીઆણાની પડે. ને ત્રાંબીઆની બે રતી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની એક કોરી આવે.

તોલા લેખે.

૧. તોલામાં વાલ ૩૦ અને કોરીમાં દોકડા ૨૪. હવે સવા ગદીઆણાના વાલ ૨૦ અને ૨૪ નો ગુણાકાર કરતાં

૨. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે દોકડે સવા વાલ.

૩. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલા દોકડાને ત્રીજે ભાગે સવા રતી.

૪. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે બવકીએ પોણાચાર ભગ.

૫. જેટલે ઢીંગલે તોલો તેટલી શોળ ગણી બદામે સવા ગદીઆણો.

૬. જેટલે ઢીંગલે તોલો તેટલી બદામનું સવા વાલ.

૭. જેટલી કોરીએ વાલ તેથી ૩૦ ગણી કોરીએ તોલો.

૮. જેટલે દોકડે વાલ તેથી સવાગણી કોરીએ તોલો.

૯. કોરીના જેટલા વાલ તેટલા તોલાની ૩૦ કોરી.

૧૦. દોકડાના જેટલા વાલ તેટલા તોલાની સવા કોરી.

દાખલા.

૧. ૫૨ કોરીએ તોલો તો બે તોલા ને સવા ગદીઆણાનું શું? જ. ૧૩૮।। કો. ૪. દો.

૨. ૬૫ કોરીએ તોલો તો દશ વાલનું શું? કો. દો.
જ. ૨૧।। ૪

૩. ૪૮।। કોરીએ તોલો તો ૧। ગદીઆણો ને ૨।। વાલનું શું? જ.કો. ૩૬। દો. ૩

૪. ૩૫ કોરીએ તોલો તો ૧। વાલ ને ૧। રતીનું શું?
કો. દો. બ. આ.
જ. ૧।।। ૪।। ૨।।

૫. ચાર કોરીએ તોલો તો અઢી રતી, ને પોણાચાર ભગભારનું શું પડશે? જ.૩।। દો. ૨।। બ. આ.

૬. ૩૬ કોરીએ ઢીંગલે તોલો તો ૨ તોલા ને ૨।। વાલનું શું? જ. ૭૫। કો. ૪।। દો.

૭. ૨।। કોરીનું બે વાલ તો એક તોલાનું શું? કો.
જ. ૩૭।।

૮. એક કોરી ને એક દોકડે વાલ તો બે તોલાનું શું?
જ. ૬૨।। કો.

૪૮૦ આવ્યા તેને ૩૦ વતી ભાગતાં ૧૬ આવ્યા. એટલે સવા ગદીઆણાના ૧૬ દોકડા આવે.

૨. તોલાના વાલ ૩૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વતી ભાગતાં એક દોકડાનું સવા વાલ આવે છે.

૩. તોલામાં રતી ૯૦ અને કોરીના દોકડા ૨૪. હવે સવા રતી અને ૨૪ દોકડાનો ગુણાકાર કરતાં ૩૦ આવ્યા જેને ૯૦ વતી ભાગતાં $\frac{1}{3}$ આવેછે. એટલે દોકડાનો ત્રીજો ભાગ આવેછે.

૪. તોલામાં મગ ૩૬૦ અને કોરીમાં બવકીઆ ૯૬ તેને ૩॥। વડે ગુણતાં ૩૬૦ આવ્યા. માટે એક બવકીઆના ૩॥। મગ થયા.

૫. તોલામાં વાલ ૩૦ અને દીંગલામાં બદામ ૨૪. હવે સવા ગદીઆણાના વાલ ૨૦ અને ૨૪ નો ગુણાકાર કરતાં ૪૮૦ આવ્યા તેને ૩૦ વતી ભાગતાં ૧૬ આવી એટલે સવા ગદીઆણાની ૧૬ બદામ આવે.

૬. તોલાના વાલ ૩૦ ને દીંગલાની બદામ ૨૪ વતી ભાગતાં એક બદામનું સવા વાલ આવે.

૭. એક કોરીએ વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ની ૩૦ કોરી આવે. અને બે કોરીએ વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી થાતાં તેથી બમણી કોરીએ તોલો પડે. (૩૦×૨) એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૮. દોકડે વાલ હોય તો તોલાના ૩૦ ના ૩૦ દોકડા એટલે સવા કોરી થાય. અને બે દોકડે વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી વધતાં તેથી બમણી કોરીએ તોલો થાય (૧।×૨) એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીનું એક વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ની ૩૦ કોરી થાય. ને કોરીનું બે વાલ હોય તો તેના કીંમત બમણી

૯. કોરીના અઢી વાલ તો સવા તોલાનું શું ?

જ. ૧૫ કો.

૧૦. દોકડાનું સવા-વાલ તો અઢી તોલાનુ શું ? કો.

જ. ૨॥

૧૧. ત્રણ કોરીએ તોલો તો એક ગદીઆણો ને સવાવાલનું શું પડશે ? જ. ૧॥ કો. ૫॥ દો. ૨। બ. આ.

૧૨. ૩૦ કોરીએ તોલો તો બે તોલાને એક વાલનું શું?

જ. ૬૧॥। કો. ૩ દો.

ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

સૈ લેખે.

૧. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી પા ગણી કોરીએ માપ.
૨. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી પોણો ગણે દોકડે પાટવી.
૩. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી ત્રગણી બદામે ચોથાલું.
૪. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી પા. ગણે ઢીંગલે માપ.
૫. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી પોણી ગણી બદામે પાટવી.
૬. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથીત્રણ ગણી વિસવાશીએ ચોથાલું.
૭. જેટલે દોકડે સૈ તેથી પા ગણે દોકડે માપ.
૮. જેટલે દોકડે સૈ તેથી અર્ધી ગણી બદામે પાટવી.
૯ જેટલે દોકડે સૈ તેથી બમણી વિશવાસીએ ચોથાલું.
૧૦. જેટલી કોરીએ પાટવી તેથી ૩૨ ગણી કોરીએ સૈ.
૧૧. જેટલે ઢીંગલે પાટવી તેથી બમણી કોરીએ સૈ.
૧૨. કોરીની જેટલા પાટવી તેટલી સૈની ૩૨ કોરી.
૧૩ ઢીંગલાની જેટલી પાટવી તેટલી સની બે કોરી.

દાખલા.

૧. સાડી બાર કોરીએ સૈ તો બે માપનું શું ? જ. ૬। કો.

૨. નવ કોરીએ સૈ તો એક માપ ને બે પાટવીનું શું?

જ. ૨॥ કો. ०॥ દો.

ઓછી થતાં બે તોલાની ત્રીશ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૦ દોકડાનું એક વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ના ૩૦ દોકડા એટલે સવા કોરીએ તોલો થાય. ને દોકડાના બે વાલ કહ્યા હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે તોલાની સવા કોરી થાય.

ધાન્યનાં લેખાંની કૂંચીઓનાં કારણ.

સૈ લેખે.

૧. કોરીનાં પાયલાં ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વતી ભાગતાં પા કોરીએ માપ પડયું.

૨. કોરીના દોકડા ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણે દોકડે પાટવી પડી.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગતાં ત્રણ બદામે ચોથાલું પડયું.

૪. ઢીંગલાના પા ઢીંગલા ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા ઢીંગલે માપ પડયું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણી બદામે પાટવી પડી.

૬. ઢીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગતાં ત્રણ વિશવાસીએ ચોથાલું પડયું.

૭. દોકડાના પા દોકડા ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા દોકડે માપ પડયું.

૮. દોકડાની બદામ ૧૬ ને સૈની પાટવી ૩૨ વતી ભાગવાથી અર્ધી બદામે પાટવી પડી.

૯. દોકડાની વિશવાસી ૨૫૬ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગવાથી બમણી વિશવાસીએ ચોથાલું પડયું.

૧૦. કોરીએ પાટવી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ની ૩૨ કોરી આવે.

૩. સાડી આઠ કોરીએ સૈ તો એક પાટવી ને એક ચોથાલાનું શું ? જ. ૦ા કો. ૧ાા દો. ૩ાા બ.

૪. સાડી ૭ કોરી એ ઢીંગલે સૈ તો બે માપ ને એક પાટવીનું શું ? જ. ૩ાા કો. ૦ા દો. ૩ાા બ.

૫. સાડીનવ કોરી એ ઢીંગલે સૈ તો બે ચોથાલાંનું શું? જ. ૩ાા દો. ૧ાાા બ.

૬. પોણીઆઠ કોરી એ દોકડે સૈ તો એક માપ ને બે ચોથાલાનું શું? જ. ૨ કો. ૧ાાા દો. [illegible] બ.

૭. આઠ કોરીએ સૈ તો એક માપ ને એક પાટવીનું. શું ? જ. ૨ કો. ૦ા દો. ૨ બ.

૮. સાડીસાત કોરીએ સૈ તો દોઢ સૈનું શું ? જ. ૧૧ા કો.

કળશી લેખે.

૧. જેટલી કોરીએ કળશી તેટલે ઢીંગલે સૈ.

૨. જેટલી કોરીએ કળશી તેથી પા ગણે ઢીંગલે માપ.

૩. જેટલી કોરીએ કળશી તેથી પોણીગણી બદામે પાટવી.

૪. જેટલી કોરીએ કળશી તેથી ત્રગણી વિસવાસીએ ચોથાલું.

૫. જેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી દોઢ ગણી બદામે સૈ.

૬. જેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી પોણીગણી વિસવાસીએ પાટવી.

૭. જેટલે દોકડે કળશી તેટલી બદામે સૈ.

૮. જેટલે દોકડે કળશી તેથી અર્ધી ગણી વિસવાસીએ પાટવી.

૯. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેટલી કોરીએ કળશી.

૧૦. જેટલે ઢીંગલે પાટવી તેથી બત્રીશ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૧. જેટલે ઢીંગલે પવાલું તેથી ૧૨૮ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૨. ઢીંગલાની જેટલી સૈ તેટલી કળશીની એક કોરી.

૧૩. ઢીંગલાની જેટલી પાટવી તેટલી કળશીની ૩૨ કોરી.

૧૪. ઢીંગલાનાં જેટલાં ચોથાલાં તેટલી કળશીની ૧૨૮ કોરી.

૧૧. ઢીંગલે પાટવી કહી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ના ૩૨ ઢીંગલા એટલે બે કોરી આવે.

૧૨. કોરીની એક પાટવી કહી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ની ૩૨ કોરી પડે, ને જો કોરીની બે પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે સૈની ૩૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. ઢીંગલાની એક પાટવી કહી હોય તો સૈની ૩૨ પાટવી ના ૩૨ ઢીંગલા એટલે બે કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાની બે પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે સૈની બે કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

કળશી લેખે.

૧. કળશીની સૈ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાની સૈ પડી.

૨. કળશીનાં માપ ૬૪ ને કોરીના પા ઢીંગલા ૬૪ વડે ભાગવાથી પા ઢીંગલાનું માપ પડ્યું.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણી બદામ આવે છે.

૪. ઉપલી ત્રીજી રીત પ્રમાણે પાટવીની કીંમત પોણી બદામ આવેછે. માટે પોણી બદામની વિશવાસી ૧૨ ને પાટવીનાં ચોથાલાં ૪ વડે ભાગવાથી ત્રગણી વિશવાસીએ ચોથાલું પડ્યું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને કળશીની સૈ ૧૬ વડે ભાગતાં એક સૈની દોઢ બદામ આવે.

૬. ઢીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણાં વિસવાસી આવે છે.

૭. કળશીની સૈ ૧૬ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગવાથી બદામે સૈ પડી.

૮. કળશીની પાટવી ૫૧૨ ને દોકડાની અર્ધી વિસવાસી ૫૧૨ વડે ભાગતાં અર્ધી વિસવાસીએ પાટવી પડી.

દાખલા.

૧. છનું કોરીએ કળશી તો દોઢ સૈનું શું ? જ. ૯ કો.

૨. સો કોરીએ કળશી તો અઢી સૈ ને એક માપનું શું?
જ. ૧૭ કો. ૪॥ દો.

૩. એકસો સાડીબાર કોરીએ કળશી તો બે સૈ ને દોઢ પાટવીનું શું પડશે ? કો. દો. બ. વિ.
જ. ૧૪। ૩। ૨॥ ૧

૪. એકસો બત્રીશ કોરી બે ઢીંગલે કળશી તો દોઢ સૈ ને બે ચોથાલાંનું શું ? કો. બ. વિ.
જ. ૧૨॥ ૬ ૦॥।

૫. સાડીઅઠયાશી કોરી ત્રણ ઢીંગલે કળશી તો દોઢ કળશી ને બે ચોથાલાંનું શું ? કો. દો. બ.
જ. ૧૩૩ ૨॥ ૧।

૬. એકસો છનું કોરીએ કળશી તો બે માપ ને એક પાટવીનું શું પડશે ? જ. ૬॥ કો. ૩ બ.

૭. પંચોતેર કોરી બે દોકડે કળશી તો દોઢ સૈ ને એક પાટવીનું શું ? કો. દો. બ. વિ.
જ. ૭ ૪। ૩। ૧

૮. બાર ઢીંગલે સૈ તો બે કળશીનું શું ? જ. ૨૪ કો.

૯. ઢીંગલાની ચાર પાટવી તો બે કળશીનું શું ? કો.
જ. ૧૬

૧૦ ઢીંગલાનાં બે ચોથાલાં તો દોઢ કળશીનું શું ? કો.
જ. ૯૬

૧૧. એકસો વીશ કોરીએ કળશી તો દોઢ કળશી ને બે સૈનું શું ? જ. ૧૯૫ કો.

ચૂનાનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ કળશી તેટલે ઢીંગલે ફરો.

૨. જેટલી કોરીએ કળશી તેથી દોઢગણી બદામે આનો.

૯. એક ઢીંગલે સૈ હોય તો કળશીની સૈ ૧૬ ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી આવે છે.

૧૦ એક ઢીંગલે પાટવી હોય તો કળશીની ૫૧૨ પાટવીના ૫૧૨ ઢીંગલા એટલે ૩૨ કોરી આવે છે.

૧૧ એક ઢીંગલે ચોથાલું હોય તો કળશીનાં ચોથાલાં ૨૦૪૮ ના ૨૦૪૮ ઢીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી આવે છે.

૧૨. ઢીંગલાની એક સૈ હોય તો કળશીની ૧૬ સૈના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાની બે સૈ કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે સૈની એક કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. ઢીંગલાની એક પાટવી કહી હોય તો કળશીની પાટવી ૫૧૨ ના ૫૧૨ ઢીંગલા એટલે ૩૨ કોરી આવે. ને ઢીંગલાની બે પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૩૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૪. ઢીંગલાનું એક ચોથાલું કહ્યું હોય તો કળશીનાં ૨૦૪૮ ચોથાલાંના ૨૦૪૮ ઢીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાનાં બે ચોથાલાં કહ્યાં હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૧૨૮ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૩. જેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી દોઢગણી બદામે ફરે.
૪. જેટલે ઢીંગલે કળશી તેથી દોઢગણી વિસવાસીએ આનો.
૫. જેટલે દોકડે કળશી તેટલી બદામે ફરો.
૬. જેટલે દોકડે કળશી તેટલી વિસવાસીએ આનો.
૭. જેટલી કોરીએ ફરો તેટલે ઢીંગલે આનો.
૮. જેટલે ઢીંગલે ફરો તેથી દોઢ ગણી બદામે આનો.
૯. જેટલી કોરીએ ફરો તેથી સોળ ગણી કોરીએ કળશી.
૧૦ જેટલી કોરીએ આનો તેથી ૨૫૬ ગણી કોરીએ કળશી.
૧૧ કોરીના જેટલા ફરા તેટલી કળશીની ૧૬ કોરી.
૧૨. કોરીના જેટલા આના તેટલી કળશીની ૨૫૬ કોરી.
૧૩. જેટલે ઢીંગલે ફરો તેટલી કોરીએ કળશી.
૧૪. જેટલે ઢીંગલે આનો તેથી ૧૬ ગણી કોરીએ કળશી.
૧૫. ઢીંગલાના જેટલા ફરા તેટલી કળશીની એક કોરી.
૧૬. ઢીંગલાના જેટલા આના તેટલી કળશીની સોળ કોરી.
(હવેથી કૂંચીઓનાં કારણ લખ્યાં નથી. પણ તેનાં કારણો આગળ કોષ્ટકો લખેલાં છે તે પરથી શિક્ષકે શીખવવાં જોઈએ.)

દાખલા.

૧. ૭ કોરીએ કળશી તો દોઢ કળશી ને એક ફરાનું શું?
જ. ૯ા કો. ૩ દો.

૨. નવ કોરીએ કળશી તો બે ફરા ને એક આનાનું શું?
જ. ૧ કો. ૨ા ઢીં. ૧ા બ.

૩. પાંચ કોરી બે ઢીંગલે કળશી તો બે ફરાનું શું?
જ. ૦ા કો ૨ા ઢીં.

૪. સાડીનવ કોરીએ કળશી તો બે ફરા ને બે આનાનું શું પડશે?
જ. ૧ા કો. ૪ા બ.

૫. પંદર કોરી બે દોકડે કળશી તો સવા કળશી ને ફરાનું શું?
જ. ૨૦ા કો. પાા દો.

૬. સાડે પાંચ કોરી એક દોકડે કળશી તો બે આનાનું શું ? જ. ૧ દો. ૦ાા બ. ૨ વિ.

૭. અઢી કોરીએ ફરો તો અઢી આનાનું શું ?

જ. ૦ા કો. ૩ા ઢીં.

૮. ચાર કોરી બે ઢીંગલે ફરો તો દોઢ ફરો ને એક આનાનું શું પડશે ? જ. ૬ા કો. ૩ ઢીં. ૩ બ.

૯. સવા પાંચ કોરીએ ફરો તો બે કળશીનું શું ?

જ. ૧૬૮ કો.

૧૦. આધીએ આનો તો દોઢ કળશીનું શું ? કો.

જ. ૧૫૨

૧૧. કોરીના આઠ ફરા તો ચાર કળશીનું શું ? કો.

જ. ૮

૧૨. કોરીના ત્રણ આના તો દોઢ કળશીનું શું ? કો.

જ. ૧૨૮

૧૩. ત્રણ ઢીંગલે ફરો તો બે કળશીનું શું ? કો.

જ. ૬

૧૪. ચાર ઢીંગલે આનો તો ૭ કળશીનું શું ? કો.

જ. ૩૮૪

૧૫. ઢીંગલાના ત્રણ ફરા તો સાડીચાર કળશીનું શું ?

જ. ૧ાા કો.

૧૬. ઢીંગલાના ત્રણ આના તો ૭ કળશીનું શું ?

જ. ૩૨ કો.

ગજનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ગજ તેટલે દોકડે તસુ.
૨. જેટલી કોરીએ ગજ તેટલે ત્રાંબીએ આંગળ.
૩. જેટલી કોરીએ ગજ તેટલા ઢીંગલાનું દોઢ તસુ.
૪. જેટલે ઢીંગલે ગજ તેટલી બદામે તસુ.
૫. જેટલે ઢીંગલે ગજ તેથી અર્ધાંગણી બદામે આંગળ.

૬. જેટલે દોકડે ગજ તેટલી બદામનું દોઢ તસુ.
૭. જેટલે ઢીંગલે તસુ તેથી દોઢગણી કોરીએ ગજ.
૮. જેટલે દોકડે તસુ તેટલી કોરીએ ગજ.
૯. જેટલે દોકડે આંગળ તેથી બમણી કોરીએ ગજ.
૧૦. ઢીંગલાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની દોઢ કોરી.
૧૧. ઢીંગલાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની ત્રણ કોરી.
૧૨. દોકડાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની એક કોરી.
૧૩. દોકડાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની બે કોરી.

દાખલા.

૧. ૭ કોરીએ ગજ તો અઢી તસુનું શું? કો. દો.
જ. ૦॥ ૩

૨. સાડીબાર કોરીએ ગજ તો દોઢ તસુનું શું?
જ. ૦॥। કો. ૦॥। દો.

૩. નવ કોરીએ ગજ તો એક આંગળનું શુ? જ. ૪॥ દો.

૪. સાડી સાત કોરી ત્રણ ઢીંગલે ગજ તો દોઢ તસુનું શુ? કો. દો. બ.
જ. ૦ ૫॥ ૦॥

૫. બે કોરી બે ઢીંગલે ગજ તો દોઢ ગજને બે તસુનું શું? જ. ૩ કો. ૨॥। દો.

૬. સાડી ઓગણીશ કોરી ત્રણ ઢીંગલે ગજ તો પોણો ગજને એક આંગળનું શું? જ. ૧૫ કો. ૪ દો. ૩॥ બ.

૭. બે કોરી બે દોકડે ગજ તો અરધ ગજને દોઢ તસુનું શું? કો. દો. બ.
જ. ૧ ૪ ૨

૮. ચાર ઢીંગલે તસુ તો અઢી ગજનું શું? જ. ૧૫ કો.

૯. બે દોકડે તસુ તો ત્રણ ગજનું શુ? જ. ૬ કો.

૧૦. ઢીંગલાના ત્રણ તસુ તો દોઢ ગજનું શું? કો.
જ. ૦॥।

૧૧. દોકડાનું બે તસુ તો બે ગજનું શું? જ. ૧ કો.

જમીન ભરવાની રીત.

૧. જે ખેતરની સામ સામેની બાજુઓ બરાબર હોય તે ખેતર માપવાની રીત—ખેતરની લાંબી બાજુને ઈસ કહે છે. અને ટુંકી બાજુને ઉપળું કહે છે. પ્રથમ ખેતરની એક ઈસ અને એક ઉપળું ભરવું. પછી ઇસિ અને ઉપળાનો અરસ પરસ ગુણાકાર કરવો. ગુણાકાર આવે તેના પછી રીત મુજબ વીઘાં કરવાં.

૨. જો ખેતરની સામ સામેની બાજુઓ બરાબર ન હોય અને નાની મોટી હોય તો તે માપવાની રીત–ખેતરની બંને ઈસો પ્રથમ દોરી વતી ભરવી. ભરતાં જેટલી આવે તે બંનેનો સરવાળો કરી તેને બેએ ભાગવા. ભાગાકાર આવે તે સરાસરી ઈસ સમજવી, પછી તેજ પ્રમાણે ભરીને ઉપળાની પણ સરાસરી કાઢવી. પછી ઇસિ અને ઉપળાનો ગુણાકાર કરવો. ગુણાકાર આવે તેનાં રીત મુજબ વીઘાં કરવાં.

૩. ઇસ અને ઉપળાનો ગુણાકાર કરતાં શું આવે તે જાણવા માટે નીચેનો કોઠો ધ્યાનમાં રાખવો-

દોરી×દોરી=વીઘું.
દોરી×કરમ=ગુણાકાર ÷ ૨૦=વીઘું.
દોરી×ગજ=ગુણાકાર ÷ ૬૦=વીઘું.
કરમ×દોરી=ગુણાકાર ÷ ૨૦=વીઘું.
ગજ×દોરી=ગુણાકાર ÷ ૬૦=વીઘું.
કરમ×કરમ=ચોરસ કરમ ÷ ૪૦૦=વીઘું.
ગજ×ગજ=ચોરસ ગજ ÷ ૩૬૦૦=વીઘું.
કરમ×ગજ=

દાખલા.

૧. એક ચોરસ ખેતર ઈસે ૨)૫ બે દોરી પાંચ કરમ અને ઉપળે પણ ૨)૫ બે દોરી પાંચ કરમ છે તેની કેટલાં વીઘાં જમીન થશે ?

રીત—

દો. ૨)૫=૪૫ કરમ. ઈસ.	૪૫×૪૫=૨૦૨૫ ૪૦૦= જ.
૨)૫=૪૫ કરમ. ઉપળું.	૫ વી. ૨૫ કરમ.

૨. એક ખેતર ઈસે દોરી ૩। તથા દોરી ૪। છે. અને ઉપજે દોરી ૧। તથા દોરી ૨)૨ છે. ત્યારે તે જમીન કેટલાં વીઘાં થશે ?

રીત...

દો. ૩। એક ઈસ.	દો. ૧। એક ઉપળું.
૪। બીજી ઈસ.	૨)૨ બીજું ઉપળું.
૨)૭॥	૨) ૩।૨
૩॥।	૧॥૩॥
દો.	ચો. કરમ.
૩॥।×૨૦=૭૫ કરમ ઈસ.	૭૫×૩૩॥=૨૫૧૨॥ ÷ ૪૦૦=
૧॥૩॥×૨૦=૩૩॥ કરમ ઈસ	જ. ૬। વી. ૧૨॥ ચો. ક.

૩. એક ખેતર ઈસે દોરી ૩ તથા દોરી ૫ છે. અને ઉપજે દોરી ૨ તથા દોરી ૨॥ છે. તો તે ખેતર કેટલાં વીઘાંનું થશે ? જ. ૯ વીઘાં.

૪. એક ખેતર સરાસરી ઇસે દોરી ૨॥ છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૨ એ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીઘાં થશે. જ. ૫ વીઘાં.

૫. એક ખેતર ઇસે સરાસરી દોરી ૨॥। છે. અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૧॥ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીઘાં થશે ? જ. ૪ વી. ૫૦ ચો. ક.

૬. એક ખેતર ઇસે સરાસરી દોરી ૪। છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૧)૪ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલા વીઘાં થશે ? જ. ૫ વી. ૪૦ ચો. ક.

૭. એક ખેતર ઇસે સરાસરી દોરી ૮ છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી પાંચ છે ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીઘાં થશે? જ. ૪૦ વીઘાં.

જમીનનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ પરાજે તેટલે દોકડે વીઘું.
૨. જેટલી કોરીએ પરાજે તેટલા ઢીંગલાનું દોઢ વીઘું.
૩. જેટલી કોરીએ પરાજે તેથી પા ગણે ફોકડે કરમ.
૪. જેટલી કોરીએ પરાજે તેથી ૧/૬ ગણે રેષે ગજ.
૫ જેટલે ઢીંગલે પરાજે તેટલી બદામે વીઘું.
૬. જેટલે ઢીંગલે પરાજે તેથી પા ગણે રેષે કરમ.
૭. જેટલે દોકડે પરાજે તેટલી બદામનું દોઢ વીઘું.
૮. જેટલી કોરીએ ગજ તેથી ૩૬૦૦ ગણી કોરીએ વીઘું.
૯. જેટલી કોરીએ કરમ તેથી ૪૦૦ ગણી કોરીએ વીઘું.
૧૦. જેટલે ઢીંગલે ગજ તેથી ૨૨૫ ગણી કોરીએ વીઘું.
૧૧. જેટલે ઢીંગલે કરમ તેથી ૨૫ ગણી કોરીએ વીઘું.
૧૨. કોરીના જેટલા ગજ તેટલાં વીઘાંની ૩૬૦૦ કોરી.
૧૩. કોરીના જેટલા કરમ તેટલાં વીઘાંની ૪૦૦ કોરી.
૧૪. ઢીંગલાના જેટલા ગજ તેટલાં વીઘાંની ૧૨૫ કોરી.
૧૫. ઢીંગલાના જેટલા કરમ તેટલાં વીઘાંની ૨૫ કોરી.

દાખલા

૧. એકસો બત્રીશ કોરીએ પરાજે તો બે વીઘાંનું શું?
જ. ૧૧ કો.

૨. સાડી ચોરાશી કોરીએ પરાજે તો દોઢ વીઘાનું શું?
જ. ૫ા કો. ૦ાા દો.

૩. છનું કોરીએ પરાજે તો બે કરમનું શું? ફો.
જ. ૪૮

૪. ચોરાશી કોરીએ પરાજે તો દોઢ કરમનું શું?
જ. ૦ દો. ૬ાા ફો.

૫. સાડી છાસઠ કોરીએ પરાજે તો બે વીઘાં ને બે કરમનું શું? જ. ૫ાા કો. ૦ દો. ૮ા ફો.

૬. બત્રીશ કોરી એ ઢીંગલે પરાજે તો ત્રણ વીઘાનું શું? જ. ૪ કો. ૦ દો. ૨ બ.

૭. ચોસઠ કોરી બે દોકડે પરાજો તો ત્રણ વીઘાનું શું?
જ. ૮ કો. ૦। દો.

૮. પંચાવન કોરીએ પરાજો તો ત્રણ કરમનું શું?
જ. ૦। દો.૧૬। ફો.

૯. પાંત્રીશ કોરીએ પરાજો તો એક વીઘાનું શું? કો. દો.
જ. ૧। ૫

મોજાં, મીણબત્તીઓ, બટન વગેરે ડઝન (૧૨ નંગ) ની ગણતરીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ડઝન તેટલે આધિએ બંડલ.
૨. જેટલી કોરીએ ડઝન તેથી બમણે દોકડે નંગ.
૩. જેટલી કોરીએ ડઝન તેટલા ઢીંગલાનું પોણું નંગ.
૪. જેટલે ઢીંગલે ડઝન તેથી બમણી બદામે નંગ.
૫. જેટલે દોકડે ડઝન તેટલી બદામનું પોણું નંગ.
૬. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી પોણી ગણી કોરીએ ડઝન
૭. કોરીનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની બાર કોરી.
૮. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની પોણી કોરી.
૯. દોકડાનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની અરધ કોરી.

દાખલા.

૧. છ કોરીએ ડઝન તો એક બંડલનું શું? કો.
જ. ૩

૨. ત્રણ કોરી બે ઢીંગલે ડઝન તો બે નંગનું શું.? કો. દો.
જ. ૦॥ ૦॥

૩. સાડીચાર કોરીએ ડઝન તો ચાર નંગનું શું? કો.
જ. ૧॥

૪. બે કોરી ને બે દોકડે ડઝન તો દોઢ નંગનું શું?
જ. ૦। કો. ૦। દો.

૫. ચાર કોરીએ ડઝન તો એક બંડલ ને બે નંગનું શું ? જ. ૨ાા કો. ૪ દો.

૬. ઢીંગલાનાં ત્રણ નંગ તો ત્રણ ડઝનનું શું ? કો. જ. ૦ાાા

૭. કોરીનાં આઠ નંગ તો ચાર ડઝનનું શું ? કો. જ. ૬

વળી, વાંસ, વગેરે કોડી (૨૦ નંગ) ના હિસાબથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ કોડી તેટલે દોકડે ને વીશગણે ફોકડે નંગ.

૨. જેટલી કોરીએ કોડી તેટલા ઢીંગલીનું સવા નંગ.

૩. જેકલે ઢીંગલે કોડી તેટલી બદામ ને વીશ ગણે રેષે નંગ.

૪. જેટલે દોકડે કોડી તેથી પોણીગણી બદામ ને પાંચ ગણે રેષે નંગ.

૫. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી સવા ગણી કોરીએ કોડી.

૬. કોરીનાં જેટલાં નંગ તેટલી કોરીની વીશ કોરી.

૭. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલી કોડીની સવા કોરી.

દાખલા.

૧. પચીશ કોરીએ કોડી તો બે નંગનું શું ? કો. જ. ૨ાા

૨. ત્રીશ કોરીએ કોડી તો અઢી નંગનું શું ? કો. જ. ૩ાાા

૩. પંદર કોરી ને બે ઢીંગલે કોડી તો ચાર નંગનું શું ? કો. દો. બ. રે. જ. ૩ ૦ાા ૧ાા ૧૦

૪. સાડીસાત કોરીએ કોડી તો બે નંગનું શું ? કો.
જ. ૦॥।

૫. પંદર કોરાએ કોડી તો ચાર નંગનું શું ? કો.
જ. ૩

૬. ઢીંગલાના ચાર નંગ તો આઠ કોડીનું શું ? કો.
જ. ૨॥

૭. કોરીનાં ત્રણ નંગ તો દોઢ કોડીનું શું ? કો.
જ. ૧૦

કાગળનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ રીમ તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે ફોકડે ધા.

૨. જેટલી કોરીએ રીમ તેથી પાંચ ગણે ફોકડે પાનું.

૩. જેટલે ઢીંગલે રીમ તેટલી બદામ ને વીશ ગણે રેપે ધા.

૪. જેટલે ઢીંગલે રીમ તેથી પાંચ ગણે રેષે પાનું.

૫. જેટલે ઢીંગલે ધા તેથી સવાગણી કોરીએ રીમ.

૬. જેટલે ઢીંગલે પાનું તેથી દોઢ ગણી કોરીએ ધા.

૭. જેટલે દોકડે પાનું તેટલી કોરીએ ધા.

૮. દોકડાનાં જેટલાં પાનાં તેટલા ધાની એક કોરી.

દાખલા.

૧. ચોવીશ કોરીએ રીમ તો બે ધાનું શું પડશે ? કો. દો. ફો.
જ. ૨ ૩॥ ૧૦

૨. બાર કોરીએ રીમ તો ત્રણ ધા ને બે પાનાંનું શું ?
કો. દો. ફો.
જ. ૧॥। ૨ ૧૫

૩. પંદર કોરાએ રીમ તો ત્રણ ધાનું શું ? કો.
જ. ૨૧

૪. પચીશ કોરીએ રીમ તો ચાર ધાનું શું ? કો.
જ. ૫

૫. ઢીંગલાનાં ચાર પાનાં તો બે ધાનું શું ? કો.
જ. ૦॥।

૬. દોકડાનાં ત્રણ પાનાં તો છ ધાનું શું ? કો.
જ. ૨

૭. બે દોકડે પાનું તો ત્રણ ધાનું શું ? કો.
જ. ૬

૮. ત્રણ ઢીંગલે પાનું તો બે ધાનું શું ? કો.
જ. ૯

નાળીએર, મોભીયાં વગેરે સોની ગણત રીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી ૨૪ ગણે ફોકડે નંગ.
૨. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી સવા બે ગણે દોકડે ને પંદર ગણે ફોકડે દસ નંગ.
૩. જેટલે ઢીંગલે સેંકડો તેથી ૨૪ ગણે રેષે નંગ.
૪. જેટલે દોકડે સેંકડો તેથી ૧૬ ગણે રેષે નંગ.
૫. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેટલે ઢીંગલે સવા છ નંગ.
૬. જેટલે ઢીંગલે સેંકડો તેથી દોઢ ગણી બદામે સવા છ નંગ.
૭. જેટલે દોકડે સેંકડો તેટલી બદામનાં સવા છ નંગ.
૮. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી ૬ા ગણી કોરીએ સેંકડો.
૯. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા સેંકડાની સવા છ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરાએ સેંકડો તો દશ નંગનું શું ? કો.
જ. ૧॥

૨. વીશ કોરીનાં સો નાળીએર તો પાંચ નાળીએરનું શું ?
જ. ૧ કો.

૩. દશ કોરી ને બે ઢીંગલે સો મોભીયાં તો આઠ મોભીયાંનું શું ? જ. ૦॥ કો. ૧ દો ૪૪ ફો.

૪. ઢીંગલાના ચાર નાળીએર તો સો નાળીએરનું શું પડશે ? જ. ૧॥ કો. ૧॥ દો.

૫. સવાઆઠ કોરીએ સેંકડો તો ત્રણ નંગનું શું ? જ. ૫॥ દો. ૧૯ ફો.

૬. ત્રણ ઢીંગલે નંગ તો પચાશ નંગનું શું ? કો. દો. જ. ૯। ૩

૭. ઢીંગલાનાં બે નંગ તો પચીશ નંગનું શું ? કો. દો. જ. ૦॥ ૦॥

નળીઆં, ઘાસના પૂળા, ત્રાફા વગેરે ૧૦૦૦ ની ગણતરીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ હજાર તેટલે ઢીંગલે ૬૨॥ નંગ.
૨. જેટલી કોરીએ હજાર તેટલે ઢબુએ ૧૨૫ નંગ.
૩. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી ૬૨॥ ગણી કોરીએ હજાર.
૪. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા હજારની ૬૨॥ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ હજાર તો બસો નંગનું શું ? કો. જ. ૩

૨. પચીશ કોરીએ હજાર તો ચારસો નંગનું શું ? કો. જ. ૧૦

૩. બે ઢીંગલે નંગ તો પાંચસો નંગનું શું ? કો. જ. ૬૨॥

૪. ઢીંગલાનાં ચાર નંગ તો બે હજાર નંગનું શું ? કો. જ. ૩૧।

વ્યાજ ગણવાની રીત.

૧. કોરી અને મહિનાનો ગુણાકાર કરતાં જે આવે તેને સર કહે છે

૨. દહાડા કહ્યા હોય તો તે દહાડા અને કોરીના ગુણાકારને ત્રીસે ભાગતાં જે આવે તે સર જાણવો.

૩. સેંકડે મહિનાનું ટકા લેખે વ્યાજ હોય તો સરને ૧૦૦ વડે ભાગતાં જે આવે તે કોરી જાણવી. અને ભાગાકાર કરતાં જે વધે તેને ચારે ભાગતાં જે આવે તે દોકડા સમજવા. (ખરેખરૂં તો જે વધે તેને ચોવીશે ગુણી સોએ ભાગવા) ભાગાકાર આવશે તે દોકડા જાણવા, અથવા છએ ગુણી પચીશે ભાગવા.

૪. વ્યાજનો ભાવ એક ટકાથી ઓછો વત્તો હોય તો સર આવે તેને નીચે મુજબ ગુણવા.

૦)– પાના પા કરવા.
૦)= પાના અર્ધા કરવા.
૦)≡ પાના પોણા કરવા.
૦। પા કરવા.
૦।– પાના સવાયા કરવા.
૦।= પાના દોઢા કરવા.
૦।≡ પામાં પાનું પોણું મેળવવું.
૦॥ અર્ધા કરવા.
૦॥– અર્ધમાં પાનું પા મેળવવું.
૦॥= અર્ધાના સવાયા.
૦॥≡ અર્ધામાં પાનું પોણું મેળવવું.
૦॥। પોણા કરવા.
૦॥।– પોણામાં પાનું પા મેળવવું.
૦॥।= પોણામાં પાનું અર્ધ મેળવવું.
૦॥।≡ પોણાનું સવાયું.

૧। સવાયું.

૧ાા દોઢું.

દાખલા.

૧. પચીશ કોરી ૭ મહિના રહી અર્ધા ટકા લેખે વ્યાજ શું થશે? જ. ૦ાા કો.

૨. ત્રીસ કોરી બે મહિના ને ૭ દિવસ સુધી રહી, પોણા ટકા પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે.? કો. દો. બ.

જ. ૦। ૫ાા ૨.

૩. ચાલીશ કોરી ૭ મહિના ને ત્રણ દિવસ રહી, બે ઢીંગલા પ્રમાણે વ્યાજં શું થશે.? કો. દો. બ. આ.

જ. ૦ ૧ા ૧

૪. પંદર કોરી આઠ મહિના ને ચાર દિવસ રહી, વ્યાજનો ભાવ ૭ ઢીંગલા પ્રમાણે તો વ્યાજ શું થશે? કો. દો. બ.

જ. ૦। ૪ાા ૩ા આ.

૫. પાંચસો કોરી નવ મહિના રહી, દશ ઢીંગલા પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે.? કો.

જ. ૨૮)૩

નાણાવટીઓ ખાતાંનું વ્યાજ કાઢેછે તેની રીત.

કચ્છ પ્રાંતના નાણાવટીઓમાં વ્યાજ કાઢવાની રીત નીચે મુજબ છે—

૧. ખાતાવહીમાં જમે ઉધાર રકમો હોય છે. તેનું વ્યાજ કાઢવા સારૂ ખાતાં પ્રમાણેજ મથાળું દોરીને તેમાં "વ્યાજ" એટલું વધારે લખે છે. પછી જમે–પારની રકમો જમે તરફ માંડે છે અને ઉધાર–પારની રકમો ઉધાર તરફ માંડે છે. પણ ખાતામાં માથે કોરીનો આંકડો ભરે છે. તેમ ન

ભરતાં લીટીને આરંભે કો૦ કરી તેની અંદર તે રકમ લખે છે. પછી તે રકમ કેટલા મહિના અને કેટલા દીવસ ખાતાની ચોખ કરવાની તીથિ સુધી થઈ તે તીથિ[1] ઉપરથી નક્કી કરી. મા. દી. કરીને જેટલા માસ દીવસ થયા હોય તે લખે છે. પછી તેના વ્યાજ કાઢવાની રીત પ્રમાણે સર કરીને તે સર રકમની પહેલાં ડાબી તરફ, જમે પારનો જમે તરફ અને ઉધાર પારનો ઉધાર તરફ ચઢાવે છે. પછી જમે તરફનો સરનો સરવાળો જમે તરફ નીચે કરેછે. અને ઉધાર પારના સરનો સરવાળો ઉધાર તરફ નીચે કરેછે. વ્યાજનો ભાવ સરખો હોય તો જે તરફના સરનો સરવાળો વધારે હોય તે તરફના સરમાંથી જે તરફના સરનો સરવાળો ઓછો હોય તે બાદ કરેછે. બાકી રહે તેને ટકાએ ગુણી રીત મુજબ કોરી દોકડા કરી જો જમે પારનો સર વધારે થયો હોય તો "દેવી" એમ લખેછે. અને ઉધાર પારનો વધારે થયો હોય તો "લેણી" એમ લખેછે. પછી પાછળ બતાવ્યા મુજબ તારીજ કાઢેછે.

૨. જો વ્યાજનો ભાવ ઓછો વત્તો હોય તો એક વાર બંને તરફના સરનું રીત મુજબ કોરી, દોકડા વ્યાજ કાઢીને પછી બાદબાકી કરેછે. અને તારીજ કાઢેછે.

નીચે શા. પાનાચંદ ગલાલચંદના ખાતાનું સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું વ્યાજ કાઢી બતાવ્યુંછે. હિસાબ સંવત ૧૯૪૩ ના કારતગ સુદ ૧ ને રોજ કર્યો. વ્યાજ ટકા અર્ધા લેખે.

---

૧. બીજે ઠેકાણે તિથી પ્રમાણે મુદત ગણીને વારની સાથે મેળવે છે તથા મહિને અર્ધો દિવસ કાપી મુદત ગણે છે. તેવો રીવાજ આ પ્રાંતમાં ચાલતો નથી.

શા. પાનાચંદ ગલાલચંદનું ખાતું.
સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.

જ	ઉ
૨૦૦ માગશર વદ ૪ વાર શુક્રે.	૧૨૫ પોશ સુદ ૧૫ વાર બુધે.
૧૪૮ અશાડ સુદ ૧૪ વાર ગરેઉ.	૧૩૨ ફાગણ વદ ૧૩ વાર ગરેઉ.
૩૦૦ શ્રાવણ વદ ૧ વાર રવેઉ.	૨૭૫ આશો વદ ૨ વાર શુક્રે.
૬૪૮	૫૩૨
૧૧૬ બાકી દેવી સંવત ૧૯૪૩ ના કારતગ સુદ ૧	૧૧૬ બાકી દેવી આશો વદ ૦))
	૬૪૮

વ્યાજ સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.

જ	ઉ
૨૦૮૦ કો. ૨૦૦ મા. ૧૦ દી. ૧૨	૧૧૯૧॥। કો. ૧૨૫ મા. ૯॥ દી. ૧
૫૨૭॥। કો. ૧૪૮ મા. ૩॥ દી. ૨	૯૩૭॥ કો. ૧૩૨ મા. ૭ દી. ૩
૭૫૦ કો. ૩૦૦ મા. ૨॥ દી. ૦	૧૨૮૧ કો. ૨૭૫ મા. ૦ દી ૧૪

૩૩૫૭॥। – ૨૨૫૭॥   ૨૨૫૭॥

૧૧૦૦॥

એ રીતે સર ૧૧૦૦ાા બાકી રહ્યા તેની અર્ધા ટકા પ્રમાણે કોરી[1] પાા વ્યાજ થઈ.

તારીજ સંવત ૧૯૪૩ ના કારકતગ સુદ ૧

જ	ઉ
૧૧૬ મુદલ દેવી. પાા વ્યાજના સર ૧૧૦૦ાા ના ટકા અર્ધા લેખે કોરી પાા ને પોણી બદામ[1] આશરે થઈ તે દેવી.	
૧૨૧ાા	

લાકડાં માપવાના હિસાબ.

૧ પાટીઆં અથવા ચોખંડાં લાકડાં માપવાની રીત— જાડાઇ અને પહોળાઇના તસુનો ગુણાકાર કરીને તેને વીશે* ભાગતાં જે આવે તેને લંબાઈના ગજે ગુણવા. એટલે ગુણાકાર આવે તે પાકા ગજ સમજવા.

૨. ગોળ લાકડાં માપવાની રીત.—જે લાકડું માપવું હોય તેની પ્રથમ લંબાઈ ભરવી. પછી તેની મધ્યે આસપાસ દોરી વીંટીને તે દોરીને બેવડવી. એ બેવડી દોરીને લાકડાં ભરવાના ગજ ઉપર ભરી જોવી. ભરતાં જેટલા તસુ થાય તેના અર્ધને તેજ અરધે ગુણવા. ગુણાકાર આવે તેને લંબાઇના ગજે ગુણવા. આ ગુણાકાર આવે

---

૧ વેપારી લોક સરમાં પાથી ઓછાની તથા વ્યાજમાં બદામની કસર લેખતા નથી. માટે ઉપર પણ તે પ્રમાણે ગણેલું છે.

* મુંદ્રામાં ૨૪ સે ભાગવાનો રીવાજ ચાલે છે. માટે ત્યાં તે પ્રમાણે કરવું.

તે વિસવાસી સમજવી. પછી તેને વીશે ભાગી વસા કરવા અને વસાને વીશે ભાગી ગજ કરવા.

૩. જો ગોળ લાકડું એક છેડે જાડું ને બીજે છેડે પાતળું હોય તો તેના બે છેડા તથા મધ્ય ભાગ એમ ત્રણ ઠેકાણે દોરી ભરી તે ત્રણે દોરીનો સરવાળો કરી ત્રણે ભાગવા. ભાગતાં જે આવે તે સરાસરી ગોળ ભરતાં આવેલી દોરી સમજવી. તેનું પછી ઉપર મુજબ કરવું.

દાખલા.

૧. એક પાટીઉં ૮ ગજ લાંબું, ૫ તસુ પહોળું અને ૪ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ.
જ. ૮

૨. એક પાટીઉં ૧૫ ગજ લાંબું ૫ તસુ પહોળું અને ૪ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ.
જ. ૧૫

૩. એક ગોળ લાકડું દશ ગજ લાંબું, અને દશ તસુની દોરી છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ.
જ. ૦॥ ૨॥

૪. એક ગોળ લાકડું આઠ ગજ લાંબું, અને આઠ તસુની દોરી છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ. વિ.
જ. ૦। ૧। ૩

૫. એક ગોળ લાકડું સાડાબાર ગજ લાંબું, અને દોરી ૧૨ તસુની છે. તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ.
જ. ૧ ૨॥

૬. એક ગોળ લાકડું ૧૮ ગજ લાંબું દોરી ૧૨ તસુની છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ. વિ.
જ. ૧॥ ૨। ૩

૭. એક પાટીઉં ૧૩। ગજ લાંબું, ૬ તસુ પહોળું અને અઢી તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે? ગ. વ.
જ. ૯। ૩॥

૮. એક ચોખંડું લાકડું ૯॥ ગજ લાંબું, ૮॥ તસુ પહોળું અને ચાર તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ?

ગ. વ.
જ. ૧૬॥ ૦॥

એક તોલને બીજા તોલમાં આણવાની રીત.

૧. કચ્છનો સાધારણ મણ ૪૮ શેરનો થાય છે, પણ કપાસીઆ તથા કાલાંનો મણ ૫૪ શેરનો થાય છે. અને દરબારી કંપાણનો મણ ૫૨ શેરનો થાય છે. માટે જો ૫૪ શેરના મણમાંથી અડતાલો મણ કરવો હોય તો ચોપનના જેટલા મણ હોય તેને ૫૪ ને ગુણી અડતાલીશે ભાગવા, એટલે ભાગાકાર જેટલા અડતાલા મણ થશે. તેમજ બાવના મણમાંથી અડતાલા મણ કરવા હોય તો બાવને ગુણી અડતાલીશે ભાગવા. એટલે ભાગાકાર જેટલા અડતાલા મણ થશે.

૨. અડતાલા મણમાંથી બાવના અથવા ચોપના મણ કરવા હોય તો જેટલા અડતાલા મણ કહ્યા હોય તેને અડતાલીશે ગુણી બાવને અથવા ચોપને ભાગવા એટલે ભાગાકાર જેટલા બાવના અથવા ચોપના મણ થશે.

૩. ભાયાતી ગામોમાં મણ બંધી તોલ એક સરખું નથી માટે જે ગામનો મણ જેટલા શેરનો હોય તેટલાએ ગુણી ૪૮સે ભાગવા એટલે ભાગાકાર જેટલા દરબારી અડતાલા મણ થશે.

દાખલા.

૧. ૧૨૬ મણ અડતાલા છે તેના બાવના મણ કેટલા થશે.? જ. ૧૧૬। મ. ૩ શે.

૨. ૭૨॥ મણ ચોપના છે તેના અડતાલા મણ કેટલા થશે ? જ. ૮૧॥। મ. ૪। શે.

૩. ૧૩૫ મણ બાવના છે તેના ચોપના મણ કેટલા થશે.?
જ. ૧૩૦ મણ.

૪. ૧૪૪ મણ ચોપના છે તેના અડતાલા મણ કેટલા થશે?
જ. ૧૫૨ મણ.

૫. ૧૧૮ મણ ચોપના છે તેના બાવના મણ કેટલા થશે?
જ. ૧૨૨॥ મ. ૨ શે.

૬. ૮૦ મણ અડતાલા છે તેના બાવના મણ કેટલા થશે?
જ. ૭૩॥। મ. ૫ શે.

૭. ૪૦ અડતાલા મણ છે તેના ચોપના મણ કેટલા થશે.?
જ. ૩૫॥ મ. ૩ શે.

જો બારદાન કહ્યું હોય તો જેટલું બારદાન કહ્યું હોય તેટલું બાદ કરી પછી તેના મણ કરી કીંમત કાઢવી. જેમકે—

૧. ગોળનાં માટલાં નંગ ૧૧૫ દર માટલાનું ઉઘડ તોલ ૨॥ મણ છે અને દર માટલે ૫॥ મણ બારદાન જતાં દર મણની કોરી ૧૦ લેખે શું કીંમત થશે? (આ મણ ૫૨ શેરનો છે તેનો અડતાળો મણ કરીને કીંમત કાઢવી.)

૧૧૫ માટલાં.	મણ. ૨૮૦।–૩ શેર
× ૦।	× ૧૦ દર મણની કીં.
૨૮॥। મણ બારદાન	કો. ૨૮૦૩–૩ દો. જ.

```
      ૧૧૫
   ×   ૨॥
     ૨૮૭॥   મણ ઉઘડ તોલ.
   −  ૨૮॥।  મણ બારદાન બાદ.
     ૨૫૮॥।  બાકી ૫૨ શેરના નકી મણ.
   ×  ૫૨
૪૮) ૧૩૪૫૫   શેર.
     ૨૮૦।૩  નકી અડતાલા મણ.
```

પગાર ગણવાના હિસાબ.

૧. જેટલી કોરીએ મહિનો તેટલા દોકડાનો સવા દિવસ.

૨. જેટલી કોરીનો મહિનો હોય તે વડે જેટલા દિવસનું કરવું હોય તેને ગુણી, ગુણાકારમાંથી તેનો પાંચમો ભાગ બાદ કરવો. બાદ કરતાં બાકી રહે તેટલા દોકડા તેટલા દિવસના સમજવા.

૩. જેટલી કોરીનો મહિનો હોય અને જેટલા દિવસનું કહાડવું હોય તેનો અરસ પરસ ગુણાકાર કરવો અને જે આવે તેને ચારે ગુણી પાંચે ભાગવા એટલે ભાગાકાર આવે તેટલા દોકડા તેટલા દિવસના સમજવા.

૪. મહિનાનો જેટલી કોરી પગાર કર્યો હોય તેને જેટલા દિવસનું કરવું હોય તેટલાએ ગુણી ત્રીશે ભાગતાં આવે તેટલી કોરી તેટલા દીવસની સમજવી. ભાગાકાર કરતાં બાકી વધે તો તેના રીત મુજબ દોકડા બદામ કરવાં.

૫. પા મહિનાનું કરવું હોય તો જેટલી કોરીનો મહિનો હોય તેટલાં પાયલાં પા મહિનાનાં થશે. વધારે દીવસનું કરવું હોય તો પા મહિનાનું જુદું ગણી ઉપલા દિવસનું તેમાં ઉમેરવું. એ પ્રમાણે ॥ કે ॥। મહિનાનું પણ કરવું.

૬. જેટલી કોરીએ વરસ તેને ચારે ગુણી ત્રણે ભાગતાં જે આવે તેટલા ઢીંગલા એક મહિનાના.

૭. જેટલી કોરીએ વરસ તેને પંદરે ભાગતાં જે આવે તેટલા દોકડા એક દિવસના.

૮. જેટલે ઢીંગલે દીવસ તેથી સાડી બાવીસ ગણી કોરીએ વરસ.

૯. જેટલે દોકડે દિવસ તેથી સવા ગણી કોરીએ મહિનો.

૧૦ જેટલે દોકડે દિવસ તેથી પંદર ગણી કોરીએ વરસ.

દાખલા.

૧. ૨૭।। કોરીએ મહિનો તો દશ દીવસનું શું?

જ. કો. ૯) ૪

૨. ૬૪ કોરીએ મહિનો તો બાર દીવસનું શું ?

જ.	કો.	દો.	ફો.
	૨૫।।	૨।	૧૫

૩. ૩૫૦ કોરીએ વરસ તો ચાર દીવસનું શું ?

જ. કો. ૩।।—૩$\frac{૧}{૩}$ દો.

૪. રોજના ત્રણ ઢીંગલા તો એક વરસનું શું ?

જ. કો. ૬૭।।

૫. રોજના ચાર દોકડા પગાર તો એક વરસનો કેટલો?

જ. કો. ૬૦

૬. પંદર કોરીએ મહિનો તો સાડાસાત દીવસનું શું ?

જ. કો. ૩।।

રૂપીઆ અને કોરીના સંબંધની રીતો.

૧. જેટલી કોરીએ રૂપીઓ તેટલે ઢીંગલે આનો.

૨. જેટલી કોરીએ રૂપીઓ તેથી બમણી બદામે પાઈ.

૩. જેટલે ઢીંગલે રૂપીઓ તેથી દોઢ ગણી બદામે આનો.

૪. જેટલે ઢીંગલે રૂપીઓ તેથી બમણી વિસવાશીએ પાઈ.

૫. જેટલે દોકડે રૂપીઓ તેટલી બદામે આનો.

૬. જેટલે દોકડે રૂપીઓ તેથી બમણી વિસવાસીએ દોઢ પાઈ. અને તેટલી વિસવાસીએ પોણી પાઈ.

૭. સો રૂપીઆની જેટલા સો કોરી તો એક રૂપીઆની તેટલી કોરી.

૮. સો રૂપીઆની ૭૫ કોરી તો એક રૂપીઆની પોણી કોરી.

૯. સો રૂપીઆની ૫૦ કોરી તો એક રૂપીઆની અર્ધી કોરી.

૧૦. સો રૂપીઆની ૨૫ કોરી તો એક રૂપીઆની પા કોરી.

૧૧. સો રૂપીઆની ૧૨ાા કોરી તો એક રૂપીઆના બે ઢીંગલા.

૧૨. સો રૂપીઆની ૬ા કોરી તો એક રૂપીઆનો એક ઢીંગલો.

૧૩. સો રૂપીઆની જેટલી કોરી તો એક રૂપીઆની તેથી ચાર ગણી બદામ (જો સવા છ કોરીથી ઓછી કોરીનું કરવું હોય તો).

દાખલા.

૧. ૩ાા કોરીએ રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને બે આનાની કેટલી કોરી આવશે? જ. ૭ાા કો. ૩ાા ઢીં.

૨. ૩ાા કોરીએ રૂપીઓ તો ત્રણ રૂપીઆ અને ત્રણ પાઈની કેટલી કોરી આવશે? જ. ૧૦ાા કો. ૧ા દો. ૧ બ.

૩. ૩ાા— કોરીએ રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને ત્રણ આનાની કેટલી કોરી આવશે?

	કો.	ઢીં.	બ.
જ.	૭ા	૦ા	૩

૪. ૩ાા કોરી, બે ઢીંગલે રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને ત્રણ પાઈની કેટલી કોરી આવશે?

	કો.	દો.	બ.
જ.	૭ાા	૧ા	૩ા

૫. ૧૦૦ રૂપીઆની ૩૭૫ કોરી તો ૪ રૂપાઆની કેટલી કોરી આવશે? જ. કો. ૧૫

૬. ૩૮૭ાા કોરીના ૧૦૦ રૂપીઆ તો ૪૮ાા કોરીના કેટલા રૂપીઆ આવશે? જ. રૂ. ૧૦

પાછલી કૂંચીઓના પરચુણ દાખલા.

૧. અઢી કોરીએ શેર તો એક દોકડા ભારનું શું? જ. દો. ૧ાા

૨. સવા ત્રણ કોરી ને એક ઢીંગલે સવા ત્રણ શેર ને એક અધોળ તો બે ઢીંગલાનું કેટલું? જ. ૧ નવટાંક.

૩. સવા ચોદ કોરી ને અઢી ઢીંગલે સવા ચોદ શેર ને

અઢી અધોળ તો એક અધોળનું શું પડશે? જ. ૧ાા દો.

૪. બે ઢીંગલાનાં દોઢ શેર રીંગણાં તો ત્રાંબીઆનાં કેટલાં આવશે? જ. ૦ા શે.

૫. સવા કોરીનું ત્રણ પાશેર ઘી તો એક મણનું શું? જ. ૮૦ કો.

૬. સવા આઠ દોકડાનાં ૨૨ નાળિએર તો બે નંગનું શું? જ. દો. ૦ાા

૭. સવાયાનાં સવાશેર રીંગણાં તો ત્રણ દોકડાનાં કેટલાં? જ. શે. ૩

૮. ૨૨ાા કોરીએ મણ તો ત્રણ શેરનું શું? કો. દો. જ. ૧ા ૩ાા

૯. ૩૫ કોરીએ ખાંડી તો બે મણનું શું? જ. ૩ાા કો.

૧૦. ૨ાા ઢીંગલાનું ૩ાા શેર તો ૦ાા ઢીંગલાનું કેટલા શેર? જ. શે. ૦ાા

૧૧. ૨૫ કોરીએ મણ તો પાકા અઢી શેરનું શું? જ. કો. ૧ાા~

૧૨. ૨૬ાા કોરીએ મણ તો બે શેરનું શું? કો. જ. ૧) ૨ાા

૧૩. ૩ાા દોકડાના ૩૩ાા શેર તો ચાર દોકડાના કેટલા શેર? જ. શે. ૩૬

૧૪. ૧૫ દોકડાનાં ૨૫ શેર રીંગણાં તો ૪ દોકડાનાં કેટલાં આવશે? જ. શે. ૬ા

૧૫. ૧૫ કોરીએ કોડી તો ૪ નંગનું શું? જ. કો. ૩

૧૬. ૨૫ કોરીનાં સો મોભીયાં તો ૨૫ મોભીયાંનું શું? જ. કો. ૬ા

૧૭. આધિઆની અધોળ એલચી તો ૧ા શેર એલચીનું શું? જ. કો. ૧૦-

૧૮. ૧૫ કોરીનાં ૧૦૦ નાળિએર તો દોઢ કોરીનાં કેટલાં?
જ. ૧૦ નંગ.

૧૯. ૧ કોરીના ૫ાા પાશેરા તો ૦ાા મણુ અને ૪ાા શેરનું શું?
જ. કો. ૨૦

૨૦. ૧૭ કોરીએ ગદીઆણો તો એક રતીનું શું?
જ. કો. ૦ા ૨ાા

૨૧. ૬ કોરીએ ડઝન તો બે નંગનું શું? જ. કો. ૧

૨૨. કોરીનું ૮ાા શેર તો ૯ાા કોરીનું કેટલું? જ. શે. ૭૨ા

૨૩. ૧૧ા કોરીએ મહિનો તો બે દિવસનું શું?
જ. કો. ૦ાા

૨૪. ૨૨૫ કોરીએ વરસ તો ૧૫ દિવસનો કેટલો પગાર મળશે?
જ. કો. ૯ા ૩

૨૫. ૨૦ કોરી ૮ મહિના રહી વ્યાજનો ભાવ ટકા ૦ાા લેખે, વ્યાજ શું થશે?
કો. દો. ફૈ.
જ. ૦ાા ૧ ૨૦

૨૬. ૭૫ કોરી ૬ મહિના રહી વ્યાજનો દર છ ઢીંગલા લેખે, વ્યાજ શું થશે?
જ. કો. ૧ાા ૪ાા

૨૭. એક કોરીના ૭ા પાશેરા તો ૩૬ા મણુ ને ૭ા શેરનું શું?
જ. કો. ૯૬૪

૨૮. ૪૬ા= ગદીઆણુા તો ૯૮ાા ગદીઆણુા ૩ વાલ ને ૨ રતીનું શું?
કો. દો.
જ. ૪૫૯૧) ૩

૨૯. ૨૫ દોકડાનું ૬૧ાા શેર તો ૪ દોકડાનું કેટલું?
જ. શે. ૧૦

૩૦. ૯ દોકડાનું ૬ાા શેર તો ૬ દોકડાનું કેટલું?
જ. શે. ૪ાા

૩૧. કો. ૩૨ા= ગદીઆણો તો બે વાલ અને દોઢ રતી-

નું શું ? કો. દો. બ.

જ. ૫ ૧ા ૨ા

૩૨. ૫૪ા કોરીએ ગદીઆણો તો દોઢ વાલ ને એક રતીની શી કીંમત પડશે ! કો. દો. બ.

જ. ૬ ૫ાા ૨

૩૩. ૫૬)= કોરીએ ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ ને બે રતીનું શું ? કો. દો. બ.

જ. ૧૨ાા ૩ ાા

૩૪. પાંચ ઢીંગલે વાલ તો ૨ ગદીઆણાનું શું ? જ. કો. ૧૦

૩૫. ઢીંલાની બે રતી તો એક ગદીઆણાનું શું ? જ. કો. ૧ા

૩૬. નવ પાણે એક ગદીઆણો તો ૩૨૬ા ગદીઆણાનું શું ? જ. કો. ૭૩૪ા ૩

૩૭. દોકડાનું ૧ા શેર તો એક મણનું શું ? જ. કો. ૧ા ૨

૩૮. દોકડાનું ત્રણ શેર તો એક મણનું શું ? કો.

જ. ાા ૪

૩૯. સવાછપન કોરી બે ઢીંગલે ખાંડી તો ત્રણ મણ ને ચાર શેરની શી કીમત પડશે? કો. દો. બ. આ.

જ. ૫ા ૪ા ૧

૪૦. ત્રણ કોરીનું સાડાસાત શેર તો સાડાબાવીશ શેરની શી કીંમત પડશે? જ. કો. ૯

૪૧. અઢી કોરીએ બે શેર તો દોકડાબારનું શું ?

જ. દો. ાાા

૪૨. સવાચાર કોરી બે ઢીંગલે સવાચાર શેર ને નવટાંક તો એક શેર ને એક નવટાંકનું શું ? જ. કો. ૧)=

૪૩. કોરીનું સવાત્રણ શેર તો સવાત્રણ કોરીનું કેટલા શેર આવશે? જ. શે. ૧૦ા–

૪૪. કોરીનું સાડાસાત શેર તો સાડીસાત કોરીનું કેટલા શેર? જ. શે. ૫૬ા

૪૫. ૭૮૧ા કોરીના સો રૂપીઆ તો બે રૂપીઆની કેટલી કોરી? જ. કો. ૭ા⌐

૪૬. પોણીચાર કોરી ચાર દોકડે રૂપીઓ તો પોણીબાર કોરીના કેટલા રૂપીઆ આવશે? જ. રૂા. ૩

કચ્છી કોષ્ટકો.

ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

વિસવાસી	એટલે	૧ બદામ.
૨ બદામ	,,	૧ બવકીએ.ા
૨ બવકીઆ	,,	૧ ત્રાંબીઓ.
૨ ત્રાંબીઆ	,,	૧ દોકડો.
૩ ત્રાંબીઆ યા ૧ાા દોકડો	,,	૧ ઢીંગલો.
૨ ઢીંગલા	,,	૧ ઢબ્બુ
ઢબ્બુ	,,	૧ પાયલું.
૨ પાયલાં	,,	૧ આધીયું.
૨ આધીયાં	,,	૧ કોરી.
૨ાા કોરી	,,	૧ અરધીયું.
૨ અરધીયાં	,,	૧ પાંચીયું.
૨૬ાા કોરી	,,	૧ સોનાની કોરી.
૫૦ કોરી	,,	૧ સોનાની અરધી મોર.
૧૦૦ કોરી	,,	૧ સોનાની મોર.

કચ્છમાં લૂગડાં ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ આંગળ	એટલે	૧ તસુ.
૨૪ તસુ	,,	૧ ગજ.
૩૩ તસુ	,,	૧ વાર.

કચ્છના તોલનું કોષ્ટક.

૨॥ નવા દોકડા ભાર	એટલે	૧	અધોળ.
૨ અધોળ	,,	૧	નવટાંક.
૨ નવટાંક	,,	૧	પાશેર.
૨ પાશેર	,,	૧	અચ્છેર.
૨ અચ્છેર	,,	૧	શેર.
૫ શેર (કાચા)	,,	૧	પાંચશેરી (પાકી).
૨ પાંચ શેરી (પાકી)	,,	૧	દશ શેર (પાકા).
૨ દશ શેર (પાકા)	,,	૧	અરધો મણ.
૨ અરધા મણ	,,	૧	મણ.
૨૦ મણ	,,	૧	ખાંડી.

કચ્છમાં કપાસીઆ તથા કાલાંના તોલનું કોષ્ટક.

૪૦ નવા દોકડાભાર	એટલે	૧	શેર.
૫૪ શેર	,,	૧	મણ.
૮ મણ	,,	૧	કપાસીઆનો ભાર.
૨૦ મણ	,,	૧	કાલાં–નો ભાર.

કચ્છમાં અનાજ માપવાનું કોષ્ટક.

૨ ચોથાલાં	એટલે	૧	ગડાયું.
૨ ગડીઆં	,,	૧	પાટવી.
૮ પાટવી	,,	૧	માપ.
૪ માપ	,,	૧	સૈ*.
૧૬ સૈ	,,	૧	કળશી.
૧૦ કળશી	,,	૧	મુડો.

વાગડમાં ભાયાતી ગામોમાં ભરપનું કોષ્ટક.

૩॥ શેર	એટલે	૧	પાટવી.

* ભુજમાં આઠ માપની સૈ અને બત્રીશ સૈની કળશી થાય તેને મોટી સઈ તથા મોટી કળશી કહે છે.

૩	પાટવી	એટલે	૧ માપ.
૬	માપ	,,	૧ સૈ.
૧૬	સૈ	,,	૧ કળશી.
૧૦	કળશી	,,	૧ મુડો.

વાગડમાં ભાયાતી ગામોમાં તોલનું કોષ્ટક.

૪૦	જુના દોકડા ભાર	એટલે	૧ શેર.
૪૦	શેર	,,	૧ મણ.
૨૦	મણ	,,	૧ ખાંડી.

સોના રૂપાના તોલનું કોષ્ટક.

૬	ચોખાભાર	એટલે	૧ રતી.
૪	મગભાર	,,	૧ રતી.
૩	રતી	,,	૧ વાલ.
૧૬	વાલ	,,	૧ ગદીઆણો.
*૩૦	વાલ	,,	૧ તોલો.

જમીન ભરપનું કોષ્ટક.

૩	જવ	એટલે	૧ તસુ.
૨૪	તસુ	,,	૧ સુતારી ગજ.
૩	ગજ	,,	૧ કરમ.
૨૦	કરમ	,,	૧ દોરી અથવા વસો.
૨૦	વસા	,,	૧ વીઘું.
૨૪	વીઘાં	,,	૧ દરબારી પરાજે.
૩૨	વીઘાં	,,	૧ †ભાયાતી પરાજે.

* કેટલેક ઠેકાણે ૨૮ વાલનો તોલો ગણાયછે. ભુજમાં ૩૦) ૨ વાલ ને રતીનો તોલો છે. † કેટલેક ઠેકાણે ૨૮ વીઘાંનું પ-જું પણ ગણાય છે.

જમીન ભરપનું બીજું કોષ્ટક.

૧૬ આના	એટલે	૧	ગુંઠો
૪૦ ગુંઠા	,,	૧	એકર.
૮ એકર	,,	૧	પરાજો.

ચૂનાના માપનું કોષ્ટક.

૦ાા ૦ાા પોણોઇંચિ પોણો દોરો એટલે ૧ આનો.

૧૬ આના	એટલે	૧	ફરો.
૧૬ ફરા	એટલે	૧	કળશી.

લાકડાં માપવાનું કોષ્ટક.

મુંદ્રામાં.

૨૪ વીસવાસી	એટલે	૧	વસો.
૨૪ વસા	,,	૧	ગજ.

અંજાર તથા માંડવીમાં.

૨૦ વીસવાસી	એટલે	૧	વસો.
૨૦ વસા	,,	૧	ગજ.

હાથી દાંતના તોલનું કોષ્ટક.

૩૨ જુના દોકડાભાર	એટલે	૧	શેર.
૫૦ શેર	,,	૧	મણ.

કચ્છમાં અફીણના તોલનું કોષ્ટક.

૩૭ાા જુના દોકડાભાર	એટલે	૧	શેર.
૪૦ શેર	,,	૧	મણ.

કચ્છમાં દરબારી કંપાણના તોલનું કોષ્ટક.

૬ાા શેર	એટલે	૧	પાંચ શેરી.
૨ પાંચ શેરી	,,	૧	દશ શેર.
૨૬ શેર	,,	૧	અરધો મણ.

૩૯ શેર	એટલે	૧	પોણો મણ.
૫૨ શેર	,,	૧	મણ.
૨૦ મણ	,,	૧	ખાંડી.

અબડાસામાં ભાયાદી ગામોમાં ભરપનું કોષ્ટક.

૯ાા પાટવી	એટલે	૧	માપ.
૬ માપ	,,	૧	સૈ.
૧૨ માપ	,,	૧	ચોશીયું.
૮ ચોશીયાં	,,	૧	કળશી.
૯૬ માપ	,,	૧	કળશી.

કચ્છના વેપારીઓ ગુપ્ત આંકડા બોલે છે, તેની સમજ.

૧ ત્રાંબીઓ	એટલે	૧	કઠીઓ.
ત્રાંબીઆ	,,	૧	બોજો.
૧ાા દોકડો	,,	૧	શાકરીઓ.
૨ દોકડા	,,	૧	ધર
૨ાા દોકડા	,,	૧	કભાઈ.
૩ દોકડા	,,	૧	ઉધાન.
૪ દોકડા	,,	૧	ગોથ.
૪ાા દોકડા	,,	૧	સાડા ગોથ
૫ દોકડા	,,	૧	મૂળ.
૬ દોકડા	,,	૧	બેર.

કચ્છના વેપારીઓના ગુપ્ત આંકડાની બીજી સમજ.

નવાણું બાકી	એટલે	૧
ધર	,,	૨
ઉધાન	,,	૩

ગોથ	એટલે	૪
મૂર	,,	૫
એર	,,	૬
સમાર	,,	૭
ધરચોક	,,	૮
વરગ	,,	૯
આંગળ	,,	૧૦
સરખા	,,	૧૧
બાબર	,,	૧૨
તેતર	,,	૧૩
ધર સમાર (ડુંચ)	,,	૧૪
નફર	,,	૧૫
કોડી	,,	૨૦

કચ્છના વેપારીઓને ઉપયોગમાં આવતાં બીજા દેશનાં કોષ્ટકો.

કંપની ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

૧॥ પાઇ	એટલે	૧ અધેલો.
૩ પાઇ	,,	૧ પૈસો.
૨ પૈસા	,,	૧ ઢબ્બુ.
૪ પૈસા	,,	૧ આનો
૨ આના	,,	૧ બે આની
૪ આના	,,	૧ પાવલી.
૮ આના	,,	૧ અડધો.
૧૬ આના	,,	૧ રૂપીઓ.
૧૫ રૂપીઆ	,,	૧ મહોર.

સરકારી હિસાબમાં ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૨ પાઈ	એટલે	૧	આનો.
૧૬ આના	„	૧	રૂપીઓ.
૧૫ રૂપીઆ	„	૧	મહોર.

વેપારી લોકોને હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ વીસવાસી	એટલે	૧	બદામ.
૧૬ બદામ	„	૧	દોકડો.
૬। દોકડા	„	૧	આનો.
૧૦૦ દોકડા	„	૧	રૂપીઓ.
૧૫ રૂપીઆ	„	૧	મહોર.

દક્ષિણમાં.

૧૦૦ રેપ	એટલે	૧	પાવલું.
૪ પાવલાં	„	૧	રૂપીઓ.

અંગ્રેજી ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

૪ ફારદીંગ	એટલે	૧	પેન્સ.
૧૨ પેન્સ	„	૧	શીલીંગ.
૪॥ શીલીંગ	„	૧	ડાલર.
૫ શીલીંગ	„	૧	ક્રાઉન.
૨૦ શીલીંગ	„	૧	પાઊંડ.
૨૧ શીલીંગ	„	૧	ગીની.

અંગ્રેજી સોનાનાં નાણાંનું કોષ્ટક.

૫ રૂપીઆ	એટલે	૧	પુતળીયું.
૧૦ રૂપીઆ	„	૧	અસ્તરીયું.
૧૦॥ રૂપીઆ	„	૧	ઘોડાગીની.
૧૫ રૂપીઆ	„	૧	મહોર.

સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૪॥ પૈસાભાર	એટલે	૧	અધોળ.
૪॥ ટાંક	„	૧	અધોળ.

૨॥ રૂપીઆભાર	એટલે	૧ અધોળ.
૨ અધોળ	,,	૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક	,,	૧ પાશેર.
૨ પાશેર	,,	૧ અચ્છેર.
૨ અચ્છેર	,,	૧ શેર.
૧૦ શેર	,,	૧ તોલું.
૪ તોલાં	,,	૧ મણ.
૪૦ શેર	,,	૧ મણ.
૨॥ મણ	,,	૧ ગાંસડી.
૫ મણ	,,	૧ કોથળો.
૬॥ મણ	,,	૧ પલ્લું.
૭ મણ	,,	૧ નાનો હારો.
૧૨ મણ	,,	૧ માણી.
૧૬ મણ	,,	૧ કળશી.
૨૦ મણ	,,	૧ ખાંડી.
૨૧ મણ	,,	૧ મોટા હારો.
૨૪ મણ	,,	૧ ભાર.
૩૦ મણ	,,	૧ ગાલી.
૩૨ મણ	,,	૧ બેડીયું.

અંગ્રેજી સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૧૬ ડ્રામ	એટલે	૧ ઔંશ.
૧૬ ઔંશ	,,	૧ પાઊંડ.
૨૮ પાઊંડ	,,	૧ કુવાર્ટર.
૪ કુવાર્ટર	,,	૧ હંડરવેટ.
૨૦ હંડરવેટ	,,	૧ ટન.

આ તોલને " એવારડુ પાઇસ વજન " કહે છે.

અંગ્રેજી વૈદોના તોલનું કોષ્ટક.

૨૪ ગ્રેન	એટલે	૧ સ્કુપલ.

૩ સ્ક્રુપલ	એટલે	૧	ડ્રામ.
૮ ડ્રામ	,,	૧	આંઉસ.
૧૨ આંઉસ	,,	૧	પાઉંડ.

આ વજનને અંગ્રેજીમાં "એપોથેકરીઝવેટ" કહે છે.

સોના રૂપાના તોલનું દેશી કોષ્ટક.

૬ ચોખાભાર	એટલે	૧	રતી.
૩ રતી	,,	૧	વાલ.
૧૬ વાલ	,,	૧	ગદીઆણો.
૨ ગદીઆણા	,,	૧	તોલો.

અંગ્રેજી સોના રૂપાના તોલનું કોષ્ટક.

૨૪ ગ્રેન	એટલે	૧	પેનીવેટ.
૨૦ પેનીવેટ	,,	૧	આઉંસ.
૧૨ આઉંસ	,,	૧	પાઉંડ.

આ વજનને "ટ્રોય" વજન કહે છે.

મોતીના હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ બદામ	એટલે	૧	દોકડો.
૧૦૦ દોકડા	,,	૧	ચવ.
૧૩ાા ચવ	,,	૧	રતી.
૨૪ રતી	,,	૧	ટાંક.

મોતીના તોલનું કોષ્ટક.

૧૬ આના	એટલે	૧	રતી.
૨૪ રતી	,,	૧	ટાંક.

કપાસના તોલનું કોષ્ટક.

૪૮ શેર	એટલે	૧	ધડી.
૨૦ ધડી	,,	૧	ભાર.

મુંબઇમાં અનાજ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ ટીપરી	એટલે	૧	શેર.

૪ શેર	એટલે	૧	પાલી.
૧૬ પાલી	,,	૧	ફરો.

મુંબઈમાં મીઠું ભરવાનું કોષ્ટક.

૧૦॥ અધવાલી	એટલે	૧	ફરો.
૧૦૦ ફરા	,,	૧	આનો.
૧૬ આના	,,	૧	રાશ.

અંગ્રેજી દારૂ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ પૈંટ	એટલે	૧	કવાર્ટ.
૪ કવાર્ટસ	,,	૧	ગ્યાલન.
૬૩ ગ્યાલન	,,	૧	હાગઝેડ.
૭૪ ગ્યાલન	,,	૧	પંચન.
૨ હાગઝેડ	,,	૧	પૈપ.
૨ પૈપ	,,	૧	ટન.

કેટલીક વસ્તુઓ ગણતરીથી લેવાયછે તેનાં કોષ્ટક.

કાગળ લેવામાં.

૨૪ તા	એટલે	૧	ધા.
૨૦ ધા	,,	૧	રીમ.

વળીઓ લેવામાં.

૨૦ નંગ	એટલે	૧	કોડી.

મોજાં વગેરે લેવામાં.

૧૨ નંગ	એટલે	૧	ડઝન.
૧૨ ડઝન	,,	૧	ગોરસ.

લખાઈ ભરવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૮ આડા જવ	એટલે	૧	આંગળ.
૪ આંગળ	,,	૧	મુઠી.

૩ મુંઠી	એટલે	૧	વેંત.
૨ વેંત	,,	૧	હાથ.
૪ હાથ	,,	૧	દંડ.
૨૦૦૦ દંડ	,,	૨	ગાઉ.
૪ ગાઉ	,,	૧	જોજન.

લંબાઈ ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૩ જવ	એટલે	૧	ઈંચ.
૧૨ ઈંચ	,,	૧	ફુટ.
૩ ફુટ	,,	૧	યાર્ડ.
૫॥ યાર્ડ	,,	૧	પોલ.
૪૦ પોલ	,,	૧	ફર્લાંગ.
૮ ફર્લાંગ	,,	૧	માઈલ.
૩ માઈલ	,,	૧	લીંક.

ગુજરાતી લુગડાં ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ આંગળ	એટલે	૧	તસુ.
૨૪ તસુ	,,	૧	ગજ.
૧॥ ગજ	,,	૧	વાર.

લુગડાં ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૨। ઈંચ	એટલે	૧	નેલ.
૧૬ નેલ	,,	૧	યાર્ડ.
૧। યાર્ડ	,,	૧	એલ.

લાકડાં માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૨૦ તસુ	એટલે	૧	વીસવાસી.
૨૦ વીસવાસી	,,	૧	વસો.
૨૦ વસા	,,	૧	ગજ.

ગુજરાતી જમીનની લંબાઇ માપવાનું કોષ્ટક.

૧૨ તસુ	એટલે	૧	હાથ.
૫½ હાથ	,,	૧	કાઠી.

૩૫ મુઠી	એટલે	૧	કાઠી.

જમીનની લંબાઈનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૧૬ આના યા ૩૩ ફુટ	એટલે	૧	ગુંઠો.
૬૬ ફુટ	,,	૧	સાંકળ.
૧૦૦ લીંક	,,	૧	સાંકળ.

ચોરસ જમીન માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૩૪ ચોરસ હાથ	એટલે	૧	ચોરસ મુઠી.
૧૨૨૫ ચો. મુઠી	,,	૧	ચોરસ કાઠી.
૨૦ ચો. કાઠી	,,	૧	વસો.
૨૦ વસા	,,	૧	વીઘું.

અંગ્રેજી ચોરસ જમીન માપવાનું કોષ્ટક.

૧૪૪ ચોરસ ઇંચ	એટલે	૧	ચોરસ ફૂટ.
૯ ચોરસ ફૂટ	,,	૧	ચોરસ યાર્ડ.
૩૦| ચોરસ યાર્ડ	,,	૧	પોલ.
૪૦ પોલ	,,	૧	રૂડ.
૪ રૂડ	,,	૧	એકર.
૬૪૦ એકર	,,	૧	મૈલ.

ગુજરાતી ઘનમાપનું કોષ્ટક.

૨૭ ઘન મુઠી	એટલે	૧	ઘન વેંત.
૮ ઘન વેંત	,,	૧	ઘન હાથ.

અંગ્રેજી ઘનમાપનું કોષ્ટક.

૧૭૨૮ ઘનઇંચ	એટલે	૧	ઘનફૂટ.
૨૭ ઘનફુટ	,,	૧	ઘન યાર્ડ.

ગુજરાતી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વીપળ	એટલે	૧	પળ.
૬૦ પળ	,,	૧	ઘડી.
૭॥ ઘડી	,,	૧	પહોર.
૮ પહોર	,,	૧	દીવસ.

૭ દીવસ	એટલે	૧	અઠવાડીયું.
૧૫ દીવસ	,,	૧	પખવાડીયું.
૩૦ તીથી	,,	૧	માસ.
૨૯॥ દીવસ	,,	૧	માસ.
૧૨ માસ	,,	૧	વરસ.
૩૫૪ ચાંદ્ર દીવસ	,,	૧	વરસ.

અંગ્રેજી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ સેકંડ	એટલે	૧	મીનીટ.
૬૦ મીનીટ	,,	૧	અવર.
૨૪ અવર	,,	૧	દીવસ.
૭ દીવસ	,,	૧	અઠવાડીયું.
૪ અઠવાડીયાં	,,	૧	માસ.
૩૬૫। દીવસ	,,	૧	સૌર વરસ.

ખરેખરૂં વરસ ૩૬૫ દીવસ ૫ અવર ૪૮ મીનીટ ૪૭ સેકન્ડનું એક સોર વરસ છે.

અંગ્રેજી બાર મહિના ને દીવસ.

જાન્યુઆરી.	૩૧.	જુલાઈ	૩૧.
ફેબ્રુઆરી.	૨૮.	આગષ્ટ.	૩૧.
માર્ચ.	૩૧.	સપ્ટેમ્બર.	૩૦.
એપ્રિલ.	૩૦.	અકટોબર.	૩૧.
મે.	૩૧.	નવેંબર.	૩૦.
જુન.	૩૦.	ડીસેમ્બર.	૩૧.

દર ચોથે વરસે એટલે ઈ૦સ૦ ના વરસને ચારે ભાગતાં જો કાંઈ વધે નહીં તો તે વરસનો ફેબ્રુઆરી મહિનો ૨૯ દીવસનો થાયછે. પણ સૈકાનો ૨૮ દીવસનો થાયછે.

અંગ્રેજી સાત વારનો કોઠો.

સન્ડે	એટલે	રવીવાર.
મન્ડે	,,	સોમવાર.
ટયુસડે	,,	મંગળવાર.
વેડનસડે	,,	બુધવાર

થર્સ ડે	એટલે	ગુરૂ વાર.
ફ્રાઇડે	,,	શુક્ર વાર.
સેટરડે	,,	શની વાર.

મુસલમાનના મહિના.

૧. મહોરમ.	૭. રજ્જબ.
૨. સફ્રર.	૮. શાબાન.
૩. રવી ઉલ અવલ.	૯. રમજાન.
૪. રવી ઉલ આખર.	૧૦. સવાલ.
૫. જમાદીઉલ અવલ.	૧૧. જીલકાદ.
૬. જમાદીઉલ આખર.	૧૨. જીલ હજ.

ઉપલાં કોષ્ટકનો સંબંધ અરસ પરસ બતાવ્યો છે.

અર્થ દર્શક.

૧૦૯ રૂ. બાબાસાઇ	એટલે	૧૦૦ રૂ.	સરકારી	ચલણી.	
૧૧૨ રૂ. ખંબાતી	,,	૧૦૦	,,	,,	,,
૧૦૬ રૂ. ભરૂચી	,,	૧૦૦	,,	,,	,,
૧૦૪ રૂ. ચાંદવાડી	,,	૧૦૦	,,	,,	,,
૧૦૦ કચ્છી કોરી (દિશલસાઇ)	,,	૨૬½	,,	,,	,,
૧૦૦ પોરબંદરી કોરી	,,	૩૧½	,,	,,	,,
૧૦૦ જામશાઈ કોરી	,,	૨૮½	,,	,,	,,
૧ રાલ ઝંગબારી	,,	૮ કોરી	કચ્છી.		
૩૭૯ કચ્છી કોરી	,,	૧૦૦ રૂ.	સરકારી	ચલણી	
૩॥૧ કચ્છી કોરી	,,	૧	,,	,,	,,
૧ ફ્રાર્દીંગ	,,	૨ પાઈ			
૧ પેની	,,	૮ પાઈ.			
૧ શીલીંગ	,,	૮ આના.			
૧ ક્રૌન	,,	૨॥ રૂપીઆ.			
૧ પૌંડ	,,	૧૦ રૂપીઆ.			
૧ ગિની	,,	૧૦॥ રૂપીઆ.			
૧ ડાલર	,,	૨। રૂપીઆ.			

ભાર દર્શક.

મુંબઇનો શેર	એટલે	૨૮	રૂપીઆભાર.
સુરતનો શેર	,,	૩૭	રૂપીઆભાર.
બંગાલી શેર	,,	૮૦	રૂપીઆભાર.
કચ્છી શેર	,,	૨૨॥	રૂપીઆભાર.
એક રૂપીઆભાર	,,	૧$\frac{૪}{૫}$	સરકારી પૈસાભાર.
૧ પૌંડ અથવા રતલ	,,	૩૮$\frac{૬}{૯}$	રૂપીઆભાર.
૩૬ પૌંડ (એવ)	,,	૩૫	શેર.
૧ પૌંડ (એવ)	,,	૭૦	પૈસાભાર.
૧ પૌંડ (ટ્રોય)	,,	૩૨	રૂપીઆભાર.
૧ રૂપીઆભાર	,,	૧૮૦	ગ્રેન (ટ્રોય)
૧ પૈશાભાર	,,	૧૦૦	ગ્રેન (ટ્રોય).
૧ રતી (કચ્છી)	,,	$\frac{૧૦}{૮}$	ગ્રેન (ટ્રોય)
૧ વાલ (કચ્છી)	,,	$\frac{૫૫}{૮}$	ગ્રેન (ટ્રોય).
૧ ગદીઆણો (કચ્છી)	,,	૯૦	ગ્રેન (ટ્રોય).
૧ ટાંક (મોતી. તો.)	,,	૬૨	ગ્રેન (ટ્રોય).
૧ મણ (કચ્છી)	,,	૧	કવાર્ટર.
૧ ખાંડી (કચ્છી)	,,	૨૦	કવાર્ટર.
૧ પૌંડ (એવ)	,,	૭૦૦૦	ગ્રેન (ટ્રોય).

મહત્વ દર્શક.

૧ ચોથાલું (કચ્છી)	એટલે	૩૩॥ દોકડા ભાર (કચ્છી)
૧ પાટવી (કચ્છી)	,,	૩। શેર ૫ દોકડાભાર (કચ્છી)
૧ માપ (કચ્છી)	,,	૨૭ શેર (કચ્છી)=૬૦૭॥ રૂપીઆભાર.
૧ સૈ (કચ્છી)	,,	૨। મણ (કચ્છી).
૧ કળશી (કચ્છી)	,,	૩૬ મણ કચ્છી.
૧ મુડો (કચ્છી)	,,	૩૬૦ મણ કચ્છી.
૧ તસુ	,,	૧ ઈંચ.
૧ વેંત	,,	૧$\frac{૯}{૧૦}$ ઈંચ-
૧ હાથ	,,	૧૯$\frac{૪}{૫}$ ઈંચ=૨॥ લીંક.

૧ પોલ	એટલે	૧૦ હાથ.
૧ મૈલ	,,	૩૨૦૦ હાથ.
૧ ગાઉ	,,	૨॥ મૈલ.
૧ કાઠી	,,	૯ ફુટ–૭॥ ઇંચ.
૧ ગુંઠો	,,	૩૩ ફુટ=૨૦ હાથ=૨ પોલ.
૧ સાંકળ	,,	૬૬ ફુટ=૧૦૦ લીંક=૪૦ હાથ=૪પોલ.
૧ ચોરસ વેંત	,,	૯૮ ચો. ઇંચ.
૧ ચોરસ ગજ	,,	૪ ચોરસ ફુટ.
૧૦૦ ચોરસ હાથ	,,	૩૦। ચોરસ યાર્ડ=૧ પોલ.
૪૦૦ ચોરસ હાથ	,,	૧ ચોરસ ગુંઠો=૪પોલ.=૨૫૦૦ચો.લીંક.
૧૬૦૦૦ ચોરસ હાથ	,,	૧ એકર.
૧૦ ચોરસ સાંકળ	,,	૧ એકર.
૬૪૦ એકર	,,	૧ ચોરસ મૈલ.
૧ વીઘું.	,,	૩૪ ૧/૩૬ ગુંઠા.
૨૮૮ વીઘાં	,,	૨૪૫ એકર.
૧ ઘન ગજ	,,	૮ ઘન ફુટ.
૧ કચ્છી લાખાસાઈ ગજ	એટલે	૨૬। ઇંચ.
૧ કચ્છી સુતારી ગજ.	,,	૨૩ ઇંચ.
૧ કચ્છી હથી	,,	૧૮ ઇંચ.
૧ દોરી (કચ્છી)	,,	૧ વસો.
૧ ગજ સુતારી (કચ્છી)	,,	૧ કરમ.
૪૦૦ કરમ. ચોરસ.	,,	૧ વીઘું.
૩૬૦૦૦ ચોરસ ગજ સુતારી (કચ્છી)	,,	૧ વીઘું.

કાળ દર્શક.

૧ સેકન્ડ	એટલે	૨॥ વિપળ.
૧ મીનીટ	,,	૨॥ પળ.
૧ અવર	,,	૨॥ ઘડી.
૩ કલાક	,,	૧ પહોર.

સમાપ્ત.

રાસાઈ કોરીમાંથી મુંબઈ ચલણી રૂપેઆ કરવાનો કોઠો (ભાવ કોરી ૩૭૯ ના રૂ. ૧૦૦).

ત્રાંબીઆં.	રૂપીયા.			દોકડા.	રૂપીયા.			કોરી.	રૂપીયા.			કોરી.	રૂપીયા.			કોરી.	રૂપીયા.			કોરી.	રૂપીયા.		
	રૂ.	આના.	પાઈ.		રૂ.	આના.	પાઈ.		રૂ.	આના.	પાઈ.		રૂ.	આના.	પાઈ.		રૂ.	આના.	પાઈ.		રૂ.	આના.	પાઈ.
૧	૦	૦	૧	૧	૦	૦	૩	૧	૦	૪	૩	૧૬	૪	૩	૭	૩૧	૮	૨	૧૦	૪૬	૧૨	૨	૨
૨	૦	૦	૨	૨	૦	૦	૬	૨	૦	૮	૫	૧૭	૪	૭	૯	૩૨	૮	૭	૧	૪૭	૧૨	૬	૫
૩	૦	૦	૩	૩	૦	૦	૧૦	૩	૦	૧૨	૮	૧૮	૪	૧૨	૦	૩૩	૮	૧૧	૪	૪૮	૧૨	૧૦	૮
૪	૦	૦	૪	૪	૦	૧	૧	૪	૧	૦	૧૧	૧૯	૫	૦	૩	૩૪	૮	૧૫	૬	૪૯	૧૨	૧૪	૧૧
૫	૦	૦	૫	૫	૦	૧	૪	૫	૧	૫	૧	૨૦	૫	૪	૫	૩૫	૯	૩	૯	૫૦	૧૩	૩	૧
૬	૦	૦	૬	૬	૦	૧	૭	૬	૧	૯	૪	૨૧	૫	૮	૮	૩૬	૯	૮	૦	૫૧	૧૩	૭	૪
૭	૦	૦	૭	૭	૦	૧	૧૦	૭	૧	૧૩	૭	૨૨	૫	૧૨	૧૦	૩૭	૯	૧૨	૨	૫૨	૧૩	૧૧	૬
૮	૦	૦	૯	૮	૦	૨	૧	૮	૨	૧	૯	૨૩	૬	૧	૧	૩૮	૧૦	૦	૫	૫૩	૧૩	૧૫	૯
૯	૦	૦	૧૦	૯	૦	૨	૫	૯	૨	૬	૦	૨૪	૬	૫	૪	૩૯	૧૦	૪	૮	૫૪	૧૪	૪	૦
૧૦	૦	૦	૧૧	૧૦	૦	૨	૮	૧૦	૨	૧૦	૩	૨૫	૬	૯	૭	૪૦	૧૦	૮	૧૦	૫૫	૧૪	૮	૨
૧૧	૦	૧	૦	૧૧	૦	૨	૧૧	૧૧	૨	૧૪	૫	૨૬	૬	૧૩	૯	૪૧	૧૦	૧૩	૧	૫૬	૧૪	૧૨	૫
૧૨	૦	૧	૧	૧૨	૦	૩	૨	૧૨	૩	૨	૮	૨૭	૭	૨	૦	૪૨	૧૧	૧	૪	૫૭	૧૫	૦	૮
૧૩	૦	૧	૨	૧૩	૦	૩	૫	૧૩	૩	૬	૧૧	૨૮	૭	૬	૨	૪૩	૧૧	૫	૬	૫૮	૧૫	૪	૧૦
૧૪	૦	૧	૩	૧૪	૦	૩	૮	૧૪	૩	૧૧	૧	૨૯	૭	૧૦	૫	૪૪	૧૧	૯	૯	૫૯	૧૫	૯	૧
૧૫	૦	૧	૪	૧૫	૦	૪	૦	૧૫	૩	૧૫	૪	૩૦	૭	૧૪	૮	૪૫	૧૧	૧૪	૦	૬૦	૧૫	૧૩	૪

ફ્રાં.	રૂપીયા.			ફ્રાં.	રૂપીયા.			ફ્રાં.	રૂપીયા.			ફ્રાં.	રૂપીયા.			ફ્રાં.	રૂપીયા.		
	રૂ.	આ.	પા.		રૂ.	આ.	પા.		રૂ.	આ.	પા.		રૂ.	આ.	પા.		રૂ.	આ.	પા.
૬૧	૧૬	૧	૬	૭૬	૨૦	૦	૧૦	૯૧	૨૪	૦	૨	૩૦૦	૭૯	૨	૬	૬૦૦૦	૧૫૮૩	૧	૧૦
૬૨	૧૬	૫	૯	૭૭	૨૦	૫	૧	૯૨	૨૪	૪	૫	૩૫૦	૯૨	૫	૭	૭૦૦૦	૧૮૪૬	૧૫	૫
૬૩	૧૬	૧૦	૦	૭૮	૨૦	૯	૩	૯૩	૨૪	૮	૭	૪૦૦	૧૦૫	૮	૮	૮૦૦૦	૨૧૧૦	૧૩	૧
૬૪	૧૬	૧૪	૨	૭૯	૨૦	૧૩	૬	૯૪	૨૪	૧૨	૧૦	૪૫૦	૧૧૮	૧૧	૯	૯૦૦૦	૨૩૭૪	૧૦	૯
૬૫	૧૭	૨	૫	૮૦	૨૧	૧	૯	૯૫	૨૫	૧	૧	૫૦૦	૧૩૧	૧૪	૧૦	૧૦૦૦૦	૨૬૩૮	૮	૪
૬૬	૧૭	૬	૮	૮૧	૨૧	૫	૧૧	૯૬	૨૫	૫	૩	૬૦૦	૧૫૮	૫	૦	૧૫૦૦૦	૩૯૫૭	૧૨	૬
૬૭	૧૭	૧૦	૧૦	૮૨	૨૧	૧૦	૨	૯૭	૨૫	૯	૬	૭૦૦	૧૮૪	૧૧	૨	૨૦૦૦૦	૫૨૭૭	૦	૯
૬૮	૧૭	૧૫	૧	૮૩	૨૧	૧૪	૫	૯૮	૨૫	૧૩	૯	૮૦૦	૨૧૧	૧	૪	૩૦૦૦૦	૭૯૧૫	૯	૦
૬૯	૧૮	૩	૪	૮૪	૨૨	૨	૭	૯૯	૨૬	૧	૧૧	૯૦૦	૨૩૭	૭	૬	૪૦૦૦૦	૧૦૫૫૪	૧	૬
૭૦	૧૮	૭	૬	૮૫	૨૨	૬	૧૦	૧૦૦	૨૬	૬	૨	૧૦૦૦	૨૬૩	૧૩	૮	૫૦૦૦૦	૧૩૧૯૨	૯	૮
૭૧	૧૮	૧૧	૯	૮૬	૨૨	૧૧	૧	૧૨૫	૩૨	૧૫	૯	૧૫૦૦	૩૯૫	૧૨	૬	૧૦૦૦૦૦	૨૬૩૮૫	૩	૪
૭૨	૧૯	૦	૦	૮૭	૨૨	૧૫	૩	૧૫૦	૩૯	૯	૩	૨૦૦૦	૫૨૭	૧૧	૩				
૭૩	૧૯	૪	૨	૮૮	૨૩	૩	૬	૧૭૫	૪૬	૨	૯	૩૦૦૦	૭૯૧	૮	૧૧				
૭૪	૧૯	૮	૫	૮૯	૨૩	૭	૯	૨૦૦	૫૨	૧૨	૪	૪૦૦૦	૧૦૫૫	૬	૬				
૭૫	૧૯	૧૨	૭	૯૦	૨૩	૧૧	૧૧	૨૫૦	૬૫	૧૫	૫	૫૦૦૦	૧૩૧૯	૪	૨				

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલી ચોપડીઓ મુંદ્રામાં અમારી પાસેથી તથા શા. દેવજી કરમશી પાસેથી. **માંડવીમાં**—બુકસેલર જીવરામ હરીશંકર પાસેથી, તથા બુકસેલર ખીમરાજ ચાંપસી પાસેથી. **ભુજમાં**—બુકસેલર ઉપાધ્યા હરીરામ પ્રભુરામ પાસેથી, અથવા વખતે દરબારી બુક ડેપોમાંથી મળશે. તે સિવાય કેટલાક રા. તાલૂકા સ્કૂલ માસ્તરો પાસેથી પણ મળશે. જથાબંધ મંગાવનારને સેંકડે પંદર ટકા કમીશન આપવામાં આવશે. ટપાલ ખરચનો અરધો આનો વધારે પડશે, પણ પચાશ કરતાં વધારે મંગાવનારને ટપાલ ખરચ અમારા તરફથી આપવામાં આવશે.

	કો. ઢી. ત્રાં.
કચ્છી લેખાં ભાગ પહેલો	૦—૮—૦
કચ્છી લેખાં ભાગ બીજો	૦—૧૨—૦
કચ્છમાં દસ્તાવેજ તા. નામું લખવાની પદ્ધતિ	૧—૮—૦
કચ્છી કોઠો	૦—૪—૦

ઉપર લખેલી ચોપડીઓ સિવાય ગુજરાતી પહેલીથી તે સાતમી ચોપડી સુધીના અર્થો સારા કમીશને મળશે. કાગળ પત્રનો વહેવાર શા. દેવજી કરમશી (ઠેકાણું મુંદ્રા કન્યાશાળા સામે) સાથે રાખવાથી અમને પહોંચશે. નોટપેડ કાગળ લીધામાં નહીં આવે.

કચ્છ-મુંદ્રા.
તા. ૧-૧-૮૯

(સહી.) **હરજીવન મેઘજી પટેલ.**
ઠે. સઈવારી શેરી—ઠાકર કરસનજી શામજીને ઘેર.